

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50.—
za en mesec .. " 4.50
za Nemčijo celoletno .. " 55.—
za ostalo inozemstvo .. " 60.—

V Ljubljani na dom
za celo leto naprej .. K 45.—
za en mesec .. " 4.—
V pravi preloži mesečno .. 3.50

Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10.—
za Nemčijo celoletno .. " 12.—
za ostalo inozemstvo .. " 15.—

SLOVENE C

Inserati:
Enostolpna petstvarsta (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje preostor)
za enkrat .. " po 50 v
za dva- in večkrat .. " 45
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:
Enostolpna petstvarsta K 1.—
Izhaja vsak dan izvenredno obdelje in praznike, ob 3. uri pop. Redna letna priloga vozi red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun pošte hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, bonu.-hero. št. 7583. — Upraviškega telefona št. 50.

Pretekli teden.

Finančni odsek je rešil zakonske načrte o davku na penca se vina, na sladkor in premog in na vino in mošt. Proti vinskemu davku so se borili jugoslovanski zastopniki z vsemi silami, a zmaga je večina, sestavljena iz nemških nacionalcev, krščanskih socialcev, socialističnih demokratov in Poljakov. Glavna bitka za nove davke se bo bila v plenumu. Državni zbor se menda snide dne 24. septembra. — Ministrski predsednik baron pl. Hussarek je 11. sept. povabil v goste časnikarje iz Nemčije in imel pred njimi govor, v katerem je visoko slavil Avstrijo, v kateri je enakopravnost vseh narodov zakonito zajamčena, poudaril, da se morajo spoštovati pravice in ustava dežela ogrske krone in misel enotne države ter zvesto ohraniti blagodejno zvezo z Nemčijo. — Za skupnega finančnega ministra je bil imenovan bivši avstrijski finančni minister dr. Aleksander Spitzmüller. — Preki sod so razglasili v več okrajih v Bosni. — Češke delavske stranke so si ustanovile skupen socialni svet, ki naj dela za trajno slovo češkega proletarijata. — Poljska ljudska stranka je na svojem zborovanju v Tarnovu sprejela sklep, v katerem poziva Poljsko kolo, naj deluje v parlamentu sporazumno s slovenskimi strankami. — Občni zbor S. K. S. Z. je sprejel vrsto resolucij, ki so jih izdelali posamezni odseki; ti sklepi bodo tvorili temelj novemu izobraževalnemu delu med ljudstvom. Izvolil se je nov odbor, ki se bo te dni konstituiral; odbor S. K. S. Z. si je izvolil za predsednika gđ. Cilko Krekovo. — Kranjekemu učitelstvu se s 1. oktobrom 1918 izplača 90-odstotna draginjska doklada; učiteljstvo zato ne bo stavkalo. — Avstrijsko-ogrski zunanji minister grof Burian in nemški nemški kancelar pl. Payer sta imela govora, v katerih sta izjavila mirno pripravljenost osrednjih zaveznikov držav na podlagi posnetega stanja pred vojno brez medbojne vojne odškodnine; tudi zveze narodov, mednarodnega razsodišča in enakomernega razoroževanja ne odklanjajo. — Podpisali so gospodarsko-finančno pogodbo med Ukrajino in osrednjimi vesilicami. — Rusi so ratificirali dodatne pogodbe brest-litovskega miru z Nemčijo. Obvezali so se plačati Nemčiji 6 milijard vojne odškodnine. Prvi obrok so boljševiki že plačali. Boljševiška vlada izvaja strahovita nasilja in je dala samo v Moskvi usmrtiti do 2000 oseb. Glasom boljševiških virov je protirevolucija zadušena. Sibirsko fronto so zavezniki razširili dozdaj ob zahodni sibirski železnici na približno 4000 mil. dolgo črto. Na orenburški fronti so boljševiške čete zasedle Ural. Japonci so zasedli Haborovsk. V Arhangelsk so dospeli ameriške čete. — Na italijanskem bojišču poizvedovalni boji. — Na zapadnem bojišču so se Nemci ustavili v postojankah, iz katerih so bili začeli letošnje pomladno ofenzivo. Angleži in Francozi napadajo zlasti med mestoma Peronne in Cambrai in med rekama Ailette in Aisne z veliko silo dalje. Ob enem so francoske in ameriške čete napadle med Mozo in Mozelo lok St. Mihiela. Nemci se umikajo; njih umik krijejo avstrijsko-ogrski polki.

Ogrsko-Hrvatska kriza v novi luči.

Budimpešta, 12. sept. 1918.
V naslednjem priobčujemo članek, ki je izšel 1. septembra v dnevniku »Világ« v Pešti izpod peresa mažarskega publicista dr. Oszkara Jászija.

Zanimiv je, ker osvetljuje ogrsko-hrvatsko razmerje s popolnoma nove strani in z odkritosrčnostjo, ki je pri Mažaru red-

ka, priznava in odkriva rak-rane ogrskega in hrvatskega državnega življenja, ki jih Hrvatje vedno in vedno povdarjajo, o katerih pa Mažari navadno ne marajo ničesar vedeti. Ogrska je od nagodbe iz leta 1868. sem vedno metala Hrvatski polena pod noge na gospodarskem in kulturnem polju, da se ta naša pobratimska dežela ni mogla nikamor povzpeti in je daleč zastala za sosednjimi deželami. Mažarski grofje in baroni so bili in so še vedno sovražni vsem ljudskim težnjam, posebno še, ako se javljajo pri nemazarskih narodih, mažarski državni in zasebni kapital je pa smatral in smatra Hrvatsko in Slavonijo nekakim kolonijam, ki jih lahko izrablja v mažarski državni in zasebni prid.

Poleg avstrijskih nemških nacionalcev so menda Mažari edin narod na svetu, ki jim svetovna vojska ni dala prav nič misliti in ki se iz nje niso prav nič naučili. V pojmovanju narodnostnega vprašanja ne kažejo skoro nobenega napredka. Sicer je tudi njihovo časopisje polno samoodločbe narodov, kadar je po kakem Wilsonovem govoru ali Czerninovih frazah ta predmet ravno na dnevnem redu in modern, ali po mnenju Mažarov se ta princip tiče vseh drugih držav in narodov, samo pred vrati mažarske države naj se ustavi in ogrske narodnosti ne smejo po njem zahtevati svojih pravic. Na Ogrskem je v narodnostnem oziru vse v redu.

Njihovo dnevno časopisje se tega vprašanja skrbno ogiblje; zlasti se ne mara spustiti v kako konkretno razmotrivanje, kako bi se dala na Ogrskem praktično izvesti ta samoodločba. Oni se bavijo še vedno z aspiracijami, kakršne so negovali pred vojno, in zahtevajo še vedno na podlagi različnih zgodovinskih dejstev zase Dalmacijo, Bosno in Hercegovino in del srbskega kraljestva in javno razpravljajo, kakšne ustavne pridržke bi bilo treba naprti tem novim pokrajinam, da bi tuji elementi, v našem slučaju Jugoslovani, v ogrski državni zbornici ne tvorili prejake manjšine, ki bi Mažarom nagajala pri vladanju ali jim z drugimi narodnostmi celo ne iztrgala državnih vajeti iz rok.

Zemljo bi radi imeli Bog ve kam doli do Balkana. Vsako ped, na katero je kedaj stopilo kopito kakega ogrskega kraljevega konja, hočejo imeti zase, a da bi ljudstvu, ki prebiva tod in je prelilo za svojo grudo toliko krvi, prinesli svobode in mu dali resnične prilike, da se ob gospodarsko jačji državi opomore, razvije svojo narodno prav in se kulturno dvigne, jim ne pride na misel. Naša zemlja naj bi jim bila novi vrelc bogastva, a rod, ki biva na njej, naj jim robotuje, kakor zadnji črnici Angležem, in živa dobrote namisljene višje mažarske kulture le za ceno pomažarjenja, ali pa naj propade.

Ta nazor popolnoma odgovarja mišljenju mažarskih plemiških veleposestnikov, ki udobno žive v svojih gradovih in obdelujejo svoja na tisoče in tisoče oralov broječa posestva s trumami hlapcev ali pa malih najemnikov in si kratijo čas s politiko, in po mišljenju židovske bančne plutokracije, ki hoče vse gospodarstvo spraviti v roke par velikih bank in vedno išče novih polj, kjer bi izsesala iz ljudstva, ne meneč se za njegove koristi, čim več milijonov in jih razdelila med nenasitne peštanske milijonarje. Med tem pa ljudstvo na Ogrskem, Hrvatskem in v Bosni trumoma zapušča svojo tako bogato grudo in se seli v Ameriko.

A to vse baje zahtevajo ogrski državni interesi. S pomočjo židovskega časopisja, ki je v ozki zvezi z bankami, so prepričali tudi mažarsko naobraženstvo o teh svojih edino zveličavnih principih in mu jih vcepili.

In tako vidimo, da dandanes skoro cela ogrska javnost s tega ozkega, sila občutljivega stališča presoja vsa vprašanja na jugu in tudi naše jugoslovansko gibanje. V njem vidijo samo ogroženje ogrske države in, če hočejo biti ravno cesarski in kraljevi patrioti in si zasigurati tudi simpatije Nemcev, avstro-ogrsko monarhije. Ne pomislijo pa prav nič, da živi tu doli na jugu narod, ki si ravno tako želi solnčnega mesta, kakor svoj čas Mažari, ki so do leta 1867. ječali pod nemškim jarmom in si šele z nagodbo zasigurali prost razvoj brez nemškega jerobstva.

Bele vrane so med Mažari možje, ki imajo nekoliko širše obzore in uvidevajo, da se tudi Ogrska ne bo mogla zapreti modernemu pojmovanju narodnostnega vprašanja in da mu bo tudi ona morala odpreti vrata, če ne rada, pa nerada. Med te može spada tudi zgoraj omenjeni publicist dr. Oszkar Jász, zasebni docent kološkega vseučilišča v Erdelju in sotrudnik dnevnika »Világ«. Okoli tega prostozidarskega lista se zbira takozvana radikalna struja, ki med praktičnimi politikami nima nobenega zastopnika, pač pa skuša s časopisjem kakor so »Világ« (»Svet«), »Huszadik század« (»Dvajseto stoletje«), »Nyugat« (»Zapad«) in knjižno zbirko »Természet és Tudomány« (»Narava in znanstvo«) pridobiti izobraženstvo za svoje misli in cilje. Sicer gledajo ti ljudje svet pred vsem skozi prostozidarsko - svobodomiselnost očala in jim ta maksikdaj skale pogled za resnično stanje kake zadeve — zadnjič je n. pr. zagrebški dopisnik »Világov« izrekel hudo nevoljo nad jugoslovanskim gibanjem, v kolikor izvira od nas Slovencev, ker vodi baje pri nas to gibanje škofa Jeglič in Mahnič, ki imata svoje posebne klerikalne cilje — ali glede narodnostnega vprašanja kažejo še največ smisla v novem du-

hu (glej v »Slovenec« z dne 31. avgusta, št. 199, članek »Mažar o jugoslovanskem vprašanju«). »Világ« je že lani opozarjal Mažare, naj razumejo znamenja časa in naj ne presoja položaja na jugu monarhije samo s stališča svojih državnopravnih stremiljenj, ampak vendar sprevidijo, da gre tu za rešitev starega problema, ki ga je svetovna vojska v obliki jugoslovanskega gibanja postavila s svo silo v ospredje evropske politike in ki se mora rešiti. Mažari naj Jugoslovonom pri njihovem prizadevanju po osamosvojitvi pomagajo in si zagotovijo s tem njihove simpatije pred Avstriji, ker bodo od njih veliko več imeli kot pa če se z vsemi štirimi upirajo duhu časa in skušajo s silo spraviti dele tega jugoslovanskega rodu podse.

Na Ogrskem je pridigal »Világ« doslej gluhim ušesom. V septemskih številki mažarske liberalne revije »Magyar Tígyelo« je priobčil neki dr. Kamil Sándor članek »Hrvatska zadeva«. V njem se trudi na podlagi zgodovinskih dejstev, ki segajo nazaj v 12. stoletje, dokazati, da spadata Dalmacija in Reka državnopravno k ogrski državni polovici. Potem zahteva, da se obe pokrajini končnoveljavno združita prva s Hrvatsko, druga z Ogrsko, a Hrvatje naj Ogrski za Dalmacijo prepuste županije: Srijem, Virovitica in Požega, čiste hrvatske pokrajine!

A tudi katoliki se doslej niso povzpeli dalje. V julijski številki njihove revije »Czel« (cilj) je priobčil neki Kis Sándor razpravo »Pravo samoodločitev narodov naše domovine«. V njej sumiči, da so misel o samoodločitvenem pravu narodov presadili na ogrska tla židje, ki so jo vzeli iz bojne zaloge naših zapadnih sovražnikov. Ti so pa baje to idejo vrgli v svet samo radi tega, da razkosajo z njo avstro-ogrsko monarhijo. Židje hočejo, pravi, motiti z njo jezikovno enotnost ogrske nacije, ki je na najboljši poti do uresničenja, in ogrske narodnosti jezikovno osamosvojiti. Ko to dosežejo, pravzamejo vlogo posredovalca med temi narodi, ki se jim bo bogato izplačala, da bodo še boljše živeli na škodo krščanskega ljudstva, nego doslej. Ogrskim narodom ni treba prav nič prava do samoodločitve v tem narodnostnem smislu, nego v čisto drugem: ogrska krščanska ljudstva brez razlike jezika in vere se morajo oprostiti in osamosvojiti od nadvlade židovskega rodu, pa bo zasiljala Arpadovemu kraljestvu boljša bodočnost.

Od 1. do 8. septembra so priredili ogrski katoliki v Budimpešti socialni teden, ki se ga je v obilnem številu udeležilo duhovno in posvetno izobraženstvo. V poročilih so obravnavali vsa važnejša vprašanja, ki se tičejo umstvenega in go-

LISTEK.

Zanimivosti iz zgodovine.

Grof Cagliostro.

Eden največjih goljufov vseh časov je bil grof Cagliostro. Živel je v drugi polovici 18. stoletja. On nam je najboljši dokaz, kako lahko verni so ljudje in kako imenitno se dajo potegniti. Praznovnost in vraža ne bosta nikdar izumrli, in čudno je, da imata ravno med takozvanimi boljimi sloji najzvetjeje pristaže.

Ime mu je bilo pravzaprav Josip Balsamo, rojen je bil pa v Palermu na Laškem kot sin revnih starišev. Ženalen je bil in nam je kot ženji spisal tudi spomine svojih dogodkov, kojih konca naj odvezamemo sledeče podatke.

Z ženo sem potoval na Špansko, v Barcelono, Valencio in v Alicante. Izdajal sem se za neapolitanskega zdravnika Ticija, poleg tega pa tudi za častnika. V Alicante pa nisem imel posebne sreče. Ko sem nekaj oseb srečno ozdravil tako daleč, da so umrle, sem šel v Cadiz. Dobil sem tam človeka ki je bil zelo navdušen za Nemčijo; rekel sem mu, da poznam razna zelišča in kemikalije, s katerimi lahko napravimo »kamen modrijanov«. — Ljudje so mislili, da s tem kamnom moremo spremeniti

vsako stvar v zlato ali pa bisere ali pa da se napravi nesmrtnost. — To mi je prineslo tisoč cekinov in pa lepo zlato uro. Da ni bila sama, sem eno še ukradel.

Prišel sem potem v London in se seznanil tam z neko gospo Frey in gospodom Scottom. Verovala sta v skrivnostni loterije in sta si želela potom nadnaravnih sil kolikormogoče hitrem času veliko bogatstvo. Ljudi s takimi prijetnimi lastnostmi jaz hitro napravim revne, obljudim jim zlate gore, samo nekaj mi morajo dati za moje poskuse naprej. Madami Frey sem lagal, da uganem srečnosne številke; nato sta mi dala skupaj s Scottom velike svote; to tem raje, ker sem jima na ljubo potom kemičnih procesov obljudil spremeniti navadne kovine v zlato.

Gospo Frey sem nazadnje nalagal, če zagrebe demante za določen čas v zemljo, pa postanejo mehki in se zelo napihnejo. To veliko napihnjeno obliko pa obdržijo in je ne zgube več; treba jih je torej samo še utrditi in imamo naenkrat tolikointoliko večje demante. Za to sem imel pa pripravljen neki rdeč prašek, ki sem ga madami Frey na njeno prošnjo tudi pokazal.

Gospa si je kupila vratno veržico z dvainšestdesetimi demanti in mi jo je izročila, da jo zagrebem in ji dam zaželeno velikost. Romala seveda ni v zemljo, temveč v moj žep. Ta povečalni proces je pa predolgo trajal in madama me je tožila.

Ko so me zasliali, sem rekel: Po skušnjah, študijah in računih sem prišel tako daleč, da s pomočjo astroloških računov natančno in nezmotljivo lahko naprej novem številke, ki bodo prišle v loteriji. Vsi so me zvesto poslušali. Ko sem tako vzbudil splošno pozornost in sem mislil, da imam sodnike na svoji strani, sem se lagal naprej in rekel, da je gospa Frey velika goljufica in da sem ji posodil že velike svote. Vskliknil sem: »Kako sem mogel misliti, da so navidezno tako nedolžni ljudje taki goljufi.«

Pa s svojo pravljico nisem imel posebne sreče. Lagal sem pa le še naprej. Trdil sem, da je dobila Frey z mojo pomočjo veliko premoženje v loteriji in da me je dala samo zato aretirati, da bi se polastila mojih skrivnostnih knjig. Vendar tudi to ni pomagalo, vse sem moral dati nazaj in še zaprl so me.

Ko sem bil spet prost, sem si s kemično vedo pomagal naprej. Zlasti gre ljudem za zlato in pa za nesmrtnost. Včasih sem slučajno koga zdravil, a o medicinski znanosti nisem imel pojma, tudi o drugih ne. Z delom nikoli nisem nič zaslužil, vse samo z goljufijo jzkorišujoč praznovnost ljubih mojih sobratov.

Največ denarja mi je prinesla neka voda, ki naj bi jo ženska osvežila in pomladila. S tem sredstvom sem si upal osvojiti pol sveta. V Petrogradu in

Varšavi sem predvsem spreminjal srebno v »prvo makterijo« — materia prima — to je v zlato.

Nekoč sem šel v ložo prostozidarjev v Varšavi in sem jim obljudil, da bodo videli zvečer velikega Nofto — velikega mojstra prostozidarjev, ki je bil takrat v Parizu. — Zvečer so se vsi zbrali in so ga videli: debel je bil, bele lase je imel pa turban na glavi. Seveda sem bil to jaz. A neki moj učenec je bil neumen. Vprašal sem ga s spremenjenim glasom, koga ima pred seboj, ta osel pa pravi: »Vi ste grof Cagliostro, obesili ste si pred obraz belo krinko z belo brado.« Sicer sem hitro izginil, a od takrat naprej mi v Varšavi ni nobeden več verjel. Ponudil sem jim sicer, da bom spremenil petdeset funtov živega srebra v čisto srebro, a naredili so se neumne in so mojo ponudbo zavrgli. Ponoči sem torej odpoval in sem pustil Poljakom kesanje, da so moje vrline tako malo poznali in cenili. Z dohodki sem bil zadovoljen. V šestih tednih sem zaslužil 8000 cekinov in še dragih kamnov v vrednosti 2500 cekinov. — To se pravi, čez dvestotisoč kron. Ker je imel pa takrat denar šest- do sedemkratno vrednost našega denarja pred sedanjo vojsko, je to do poldruga milijona kron.

19. septembra 1780. sem prišel v Straßburg, takrat sem bil že slaven. Ob obeh bregovih Rena je stala nepregledna

spodarskega blagostanja ogrskega kršćanskega ljudstva med vojsko in po vojski. A nadvse važnega vprašanja o pravi samoodločbe narodov, ki je postalo takorekoč bojno geslo naših sovražnikov in se v Avstriji tako živahno razpravlja, se niti z besedico niso dotaknili. Čutili niso potrebe, kar je nad vse značilno za ogrske razmere.

Jászijev članek nam tudi kaže, kako lahkomisljeno izzivajo Mažari na Hrvatskem banske krize, ko ni za to na Hrvatskem niti najmanjšega parlamentarnega povoda, ampak če se Mažarom samo zljubi in priti mora novi ban. Članek slove takole:

Ob robu prepada.

Vsa znamenja kažejo, da bo Wekerlejeva vlada izzvala nov konflikt s Hrvatsko. Namenoma pravim, da ga bo, in ne, da ga hoče, ker naše vlade dovolj dostikrat ravno nasprotno dosežejo od tega, kar hočejo. Take »male neumnosti« v navadnih časih ne pomenijo dosti — saj je narod neumrljiv in vlada minljiva — ali v dandanašnjih usodepolnih in težkih časih, ko cela Evropa poka, ko se napenjajo okvirji starih držav in tresejo od porodnih bolečin cele vrste novih državnih embrijev, vendar ne kaže s tako veliko kratkovidnostjo in breztačnostjo dotakniti se problemov, ki so v nacionalnem oziru tako dalekosežni.

Za kaj pa gre pravzaprav? Vlada hoče odpustiti hrvatskega bana in na njegovo mesto posaditi človeka, s katerim bi se dalo prijetneje pogajati in o katerem domneva, da bo delal manjše težkoče. Kakor pravijo, bi radi na Hrvatskem vpstavili nekak Unkelhäuser-Skerleczev režim.

In tu se pomudimo! Baron Ivan Skerlec je brez dvoma resen, takten politik, ki dokaj dobro pozna hrvatske razmere in je — kar po žalostnih hrvatskih izkušnjah ne moremo dovolj povdariti — mož čistih rok. Dejstvo je, da se je po nesrečnih absolutističnih poizkusih Skerlecu posrečilo, pridobiti si podporo in zaupanje vladajoče stranke in javnosti.

Toda naenkrat, kar čez noč, je moral Ivan Skerlec iti. Zakaj? Ali je spremenil svojo politiko ali pa izgubil naenkrat zaupanje hrvatskega ljudstva? Ne duha ne sluha o tem! Na Hrvatskem so se razmere sredi težkega položaja gladko in dobro razvijale. Kljub jugoslovanskemu bavlju sta hrvatski narod in hrvatska vojska zvesto in pogumno vztrajala v najtežjih dneh svetovne krize ob strani Ogrske in monarhije. Tudi notranje vladanje je bilo tako mirno, kakor je to v tako burnih dneh sploh mogoče. Ni vlade na svetu, ki se ne bi veselila, da se je težki položaj tako srečno premostil, in ne bi ravnala z garancijami reda, kakor s pestro poslikanim jajem. Seveda fevdalna mažarska modrost tega ni videla. Prišla je demokratična Esterházyjeva vlada. Nekateri njeni vodilni enfants terribles so ravno v tem času pogostokrat šampanizirali v Bristol-hotelu (v Pešti) z nekaterimi kavalirskimi člani klerikalne in črno-rumene frankovske stranke. Hitri uspeh intimnega državniškega razgovora je bil ta, da je izdala vlada splošnega volilnega reda povelje: Proč s Skerlecem, proč s koalicijo! Priđejo naj Frankovci! Ti so klerikalci, ljubeznejši in elegantnejši!

Že smo stali na pragu resne, v svojih posledicah nepregledne krize, ko smo v zadnjem hipu v predalih »Világovih« dali vedeti vladi, da ne gre tako delati politike. Nemogoče je, hoteti Ogrsko demo-

kratizirati, a obenem obnoviti na Hrvatskem absolutistični kurz. Toda ne glede na to, ali gospodje ne vedo, da je sedaj vladajoča hrvatsko-srbska koalicija Ogram prijazna, dočim sede Frankovci vedno na Dunaju, so odločno trialistični in pridobljivi za vsak vojaški puč? Ali gospodje ne vedo, da je nemogoča unionistična politika na Hrvatskem, če odpuste koalicijo? Ali ne opazijo, kakšne narodnostne zmešnjave utegnejo nastati, če v očigled ententini jugoslovanski politiki odbijemo zadnjega našega zaveznika, s katerim še lahko računamo.

Na srečo je zmagalo trezno stališče, dasi je ministrski predsednik še nekaj ur poprej briskiral koalicijo in se pogajal s Frankovci kot z bodočo vladajočo stranko. Koalicija je vztrajala ob Skerlecu, kot »Verlegenheitskandidat« je pa prišel nov ban, ki ga koalicija ni izsilila, ampak kot fant de mieux sprejela... Potem so se duhovi spet pomirili. Upali smo, da bo demokratiziranje volilnega reda v obeh državah take in enake konfliktne preprečilo in odprlo pot medsebojnemu zblizanju in razumevanju.

Zla usoda Ogrske in Hrvatske tega ni hotela. Zadeva demokracije je zavozila na Ogrskem na kopno, fevdalna plutokracija se drzneje šopiri nego kjerkoli. Po mnogih blodnjah je Wekerle prevzel nalogo, da ponaredi volilno pravico. Seveda tudi hrvatskega volilnega zakona, ki je v resnici demokratičen in ga je sabor enodušno sklenil, ne bodo sankcionirali. Lahko je najti povode in izzvati nove spore, s katerimi se da sankcioniranje zakona zavleči.

Na Hrvatskem je družabna in politična struktura skoro popolnoma demokratizirana. Fevdalizma in plutokracije je le malo in še to tvorijo večinoma tuji elementi. Zato je vzbudilo tam veliko nevoljo, da se demokratiziranje Ogrske in Hrvatske ni izvršilo. Hrvatska vlada niti v nacionalnem niti v socialnem oziru ni mogla napraviti koraka naprej, doma jo je pa ogrožalo od dne do dne bolj nestrpno in razdraženo javno mnenje, ki so ga od dne do dne bolj ostrili tajni vplivi in pa logika mednarodnega položaja. Koalicija je prihajala v vedno bolj siten položaj nasproti demagogični opoziciji kakor tudi nasproti še nepotrpežljivejši narodno-demokratični mladini. Koalicija, ki ni mogla pričeti gospodarskega in socialnega dela, se je potrudila s par državnopravnimi izjavami potolažiti svojo vest in olajšati položaj.

Wekerle vsega tega ni razumel. Z obzorjem, vajenim mažarskega kazina, z rutino, ki si jo je ogledil v izravnavanju zunanjih, površnih nasprotij, z nepotrpežljivostjo starega človeka, ki ima drugo mnenje, vidi le prepirljivega kalivca miru Fenyeseve vrste (Fenyés Laszló je ogrski državni poslanec), z velikimi senčili na očeh, ki mu zapirajo evropsko, da celo balkansko perspektivo, ni bil sposoben opaziti cele usodepolne zamotanosti jugoslovanskega vprašanja. In on, ki je par mesecev poprej v javni seji parlamenta v kraljevem imenu obljubil poleg ogrske tudi samostojno hrvatsko vojsko, je gledal z vedno večjo nevoljo in nestrpnostjo gibanje Hrvatov. Niti pojma ni imel, da je bila javnopravna nevolja koalicije le bolj nekak platičen ventil, ki naj odvede nevarno jugoslovansko paro. Politik-starec se je naveličal hrvatske »Wirtschaft«. Z obžalovanjem je mislil na Skerleca, na finega Mažara, na rutiniranega birokrata, na zaupanja vrednega peštanskega eksponenta... Njega je

treba na kakršenkoli način nazaj dobiti... In zakaj bi ga ne bilo mogoče nazaj dobiti? Saj so ga Hrvatje ljubili in radi imeli. — — — Zakaj bi torej ne bilo mogoče tega ljubeznega bana nazaj dobiti? Ravno tako, kakor je navada dobrega, strumnega velikega župana postaviti namesto grobega in nespretnega.

Stari gospod ima s svojega udobnostnega stališča popolnoma prav. Samo to pozablja, da imajo vendar na Hrvatskem parlamentarizem in da večina parlamenta drži z današnjim banom. Torej ni mogoče bana kar tako odpustiti, ne da bi se s tem izzval ustavni spor. Kako si predstavlja Wekerle hrvatsko vlado s Skerlecem, če bi koalicija ne hotela o njem ničesar vedeti? Ali hoče vladati z opozicijo? Saj je to vendar pritlikava manjšina, njeno jedro, Frankova stranka, je pa ravno pred kratkim napravila vojaški komplot proti Ogrski! Ali hoče mar Wekerle razpisati nove volitve? Ali hoče razpisati nove volitve na Hrvatskem politik, ki jih je na Ogrskem s solzami skrbi za domovino v očen perhorresciral? In če hoče dati volit, ali ravno ministrski predsednik ne ve, kar je znano v Evropi vsakemu malemu žurnalistu, da bi volitve rodile ali novo koalicijsko večino, ali pa, kar je verjetneje, po veliki večini antiunionistično tvorbo.

A to bi bila še boljša možnost. Skoro ravno toliko momentov pa govori za to, da bo koalicija na izzivanje ministrskega predsednika prešla v narodno opozicijo in po starem dobrem mažarskem receptu z drugimi strankami stvorila protiunionističen blok. Kaj preostane potem? (Tu je pisatelju cenzura črtala 15 vrstic.)

Tedaj se bo položaj razjasnil po težkih zmedah in konvulzijah, razvozlati se da le s popolnim demokratiziranjem Ogrske in Hrvatske. Ogrska in hrvatska nacija sta osem stoletij preživele v neskaljeni slogi, dokler je vodilo v obeh državah isto fevdalno plemstvo javne posle. Toda nova doba je razrušila to plemiško enotnost. Ogrska fevdalna družba je zašla v vedno hujša nasprotstva s hrvatsko kmetско družbo (hrvatski fevdalizem kot tuja ustanova se je hitro izgubil iz hrvatskega demokratičnega telesa). Odtod izvirajo medsebojna nesporazumjenja in cela vrsta sovražnosti. Ogrski fevdalizem in v njegovi službi stoječa bančna plutokracija nočeta trpeti, da hrvatski narod prosto razvije vse svoje gospodarske in kulturne sile. V vsakem pojavu in nastopu demokracije in ljudske duše slutita nevaren napad na ogrsko državo. V tem otrovanem ozračju je nemogoč vsak resen gospodarski in politični napredek. In ogrsko ljudstvo mora ta položaj drago plačati s prekinjenjem svojega lastnega demokratičnega razvoja. Mesto naravne in blagodejne mažarske kulturne ekspanzije občuti jugoslovanstvo samo obsovanje fevdalizem in bančno oderuštvo.

Banska zadeva je danes samo neznatna epizoda, malo več ko vihar v čaši vode. Toda nihče ne more uganiti, kaj se bo iz nje razvilo in da li ne zagrabi vihar cele Adrije.

Proglas združenih čeških katoliških strank.

V torek, dne 10. t. m., so se sestali v Brnu izvrševalni odbori, deželni in državni poslanci češke katoliško-narodne in češko-slovanske krščansko-socialne stranke za Moravo in Šlezijo. Predsedovala sta dr.

Hruban in msgr. prof. Šramek. Izdan je bil sledeč

proglas:

Katoliške stranke na Moravi, v Šleziji in na Niževavstrijskem se z ozirom na interes češkega naroda združijo na podlagi krščanskega svetovnega nazora in narodno-demokratičnih ter socialno-reformnih osnovnih načel.

Skupno z drugimi češkimi strankami zahtevamo lastno češko-slovaško državo, ki bo res demokratična in v kateri bo zanjama polna svoboda za razvoj krščanske kulture ter narodna in socialna pravičnost.

Proti dunajskemu vladnemu sistemu, katerega uporablja Hussarekova vlada, vzemamo najstrožje opozicijsko stališče.

Želimo skupnega nastopa vseh slovanskih katoliških strank v habsburški monarhiji. Od države zahtevamo za cerkev popolno svobodo in protestiramo odločno proti vsemu, kar se je proti nji na naših tleh storilo.

Zahtevamo, naj se narodni odbor reorganizira v popolnoma demokratičnem duhu.

V teh za preživljanje našega ljudstva tako težkih dneh apeliramo na ljudsko čustvovanje in pravo krščansko ljubezen našega kmečkega ljudstva.

Najodločneje zahtevamo zopet, naj se napravi konec temu strašnemu prelivanju krvi in vojnemu trpljenju in bede, vsled katere naš narod umira.

Pridružujemo se v polnem obsegu protestom predsedstev naših poslaniških klubov proti odredbam ministra za prehrano in njegovemu krutemu postopanju na naši zemlji in upamo, da stori tu državni zbor svojo dolžnost, na katero ljudstvo že davno čaka.

Od Gdanska do Trsta.

Prof. dr. Viljem Kosch s črnoviške univerze priobčuje v »Prager Tagblattu« članek, v katerem opozarja zaslepljeno nemške meščanske stranke na politično velikost in resnost sedanjega slovanskega gibanja v Avstriji in jih skuša sprijazniti z mislijo na federalizacijo. Med drugim pravi:

Trije mejniki v razvoju srednjeevropske slovanske politike nam dajo misliti prvi slovanski kongres v Pragi l. 1848, češka »deklaracija« l. 1866. in ljubljansko zborovanje 1918. »Praga pripravlja idejo slovanske bodočnosti,« je zatrdil Rieger in zgodovina mu je dala prav. Čehom se je vsaj posrečilo v svetovni vojni zvariti koalicijo slovanske Avstrije, kakoršne dotlej še ni bilo. Predvsem Poljaki do zadnjih dob niso hoteli o panslavizmu ničesar vedeti. Dne 17. avgusta t. l. so pa zastopniki češkega svaza, slovanskih in poljskih strank v Ljubljani prvič pokazali popolno enodušnost v stremljenju za svojimi narodnimi in državno-političnimi cilji. »Na Češkem ni človeka,« je zaklical posl. Klofač, »ki bi mislil, da se moramo z Dunajem pogajati« ter je ob sklepu v imenu Čehov, Poljakov in Jugoslovancev ustanovil: »Podali smo si roke in ni ga, ki bi jih razklesnil.« Ob pritrjevanju tisočev je mogel Poljak grof Skarbek v Ljubljani izdati geslo »Od Gdanska do Trsta« in v imenu državnozbornskega Poljskega kola je brzojavil njegov načelnik Tertil izrečno: »Ne moremo priti, a prisrčno pozdravljamo brate, čutimo se z Vami edine.«

Odkodi ta preobrat v poljskem taboru? Pisatelj opisuje, kako je bila med Po-

možica ljudi. Vsi so hoteli videti v oko onega zdravnika, ki se nikdar ne zmoti in ki vse zna. Sedel sem v kočiji, v katero je bilo vpreženih šest konj. Ob moji strani je sedela moja mlada žena, obleko čezinčez posuto z diamanti, če nisi natančno pogledal. Ljudje so obkolili moj voz in so mi navdušeno klicali »slava«.

Časopisi so pisali takrat o meni, da sem star petsto do šeststo let, da imam kamen modrijanov, ono vsemogočno sredstvo, sploh, da sem nadnaravno bitje. Pisali so, da mi tudi moji najzagrizenejši nasprotniki ne morejo dokazati, da bi bili od vseh mojih dotedanjih 15000 bolnikov umrli več kot trije.

To seveda ni bilo čisto natančno. Slošno sem računal na enega ozdravljenega deset neozdravljenih. A oni, ki sem jih poslal na drugi svet, niso mogli priti več nazaj, da bi me tožili zaradi prehitre vožnje. Če sem pa komu svojih imenitnih pacientov dal vse obljube in vzbudil v njem neomajno upanje in mi je kljub temu umrl, sem pa enostavno trdil, da je bil zastrupljen.

Povsod sem pravil, da sem bil dvajset let v Arabiji in da sem se tam veliko naučil. Pa me obišče nekega dne neki profesor iz švedskega mesta Upsala in začne kar naravnost, brez vsakega uvoda, govoriti z menoj arabsko. Zijal sem in nisem vedel kaj naj mu odgovorim, saj niti tega nisem vedel, da je to arabščina, s katero me je napadel. Straßburg mi ni več ugajal in prešel sem se v Pariz.

V salonih, kjer sem občeval, sem pov-

sod pravil, da imam tekočino, ki nam da večno mladost. Dajal sem majhne poskušnje in ljudje so rekli, da je res tako. Kako velika je domišljija in kako zelo so mi verjeli, naj Vam pové tale slučaj:

Grda gospa je dobila od mene malo stekleničico one pomladilne tinkture; rekel sam ji, naj jemlje dve do tri kapljice v času med zadnjim krajcem in polno luno. Zaprla je dragoceno posodico v omario. Ker pa še ni bila prepričana, da se ne bi ktera njenih postrežnic kljub temu skušala poslužiti čarodejnih kapljic, je vsem rekla, da so napadle neko postarno njeno postrežnico res hude bolečine v trebuhu, spomnila se je na zdravilo, ki jo je imela njena gospodinja zaprto v omari; odprla je omario in izpila kar celo steklenico naenkrat. Ko stopi drugo jutro v sobo gospejino in jo ta vidi, se ji čudi in čudi in jo kar nič noče poznati.

»Kdo ste Vi in kaj hočete tukaj?«

Postrežnica jo kar nekam gleda in si ne zna vprašanja razložiti. Govorita naprej, pové, da je pila tinkturo, pogleda v ogledalo in vidi kljub svojim potdesetim letom najljubšeji obraz. Kajti pomladila se je bila za trideset let. Ves Pariz je govoril o tem in skoro vsak je verjel, da je res.

Imel sem pa v Parizu tudi jako neprijeten slučaj. Grof Rohan se je kraljici Antoaneti zameril in bi bil rad naredil vse, samo da bi spet prišel v milost v njenih očeh. Grofica de la Motte mu je obljubila pomoč. Rekla mu je, da se je kraljica zagledala v vratno verižico, ki je bila izlož-

na v prodajalni zlatarjev Böhmer in Basange. Sestavljena je bila iz sedemnajst krasnih diamantov, kojih vsak je bil skoraj tako velik kakor lešnik. Verižica je stala nad dva milijona, a kraljica tolike svote ni mogla spraviti takoj skupaj. De la Motte je rekla grofu, da je bila pri kraljici in da bo Rohan takoj zopet pripuščten na dvor, če pomaga Antoaneti pri nakupu verižice. Rekla mu je, da ga bo Antoaneta čakala v kraljevem parku. In res je bil nekak sestanek v parku; prišla je belo oblečena dama, vsa zagrnjena v pajčolan, grof pade na kolena pred njo in dama mu da roko. Rohan je bil ves iz sebe od sreče; de la Motte mu je rekla, da naj kupi verižico in da jo bo kraljica polagoma odkupila in mu dala denar nazaj v šestih mesečnih obrokih.

Zgodilo se je tako, zlatar Böhmer je prinesel verižico v stanovanje grofice goljufice, sprejel ga je tam »kraljevi« komornik. De la Motte je spravila potem mojo osebo v zvezo s celo stvarjo, a takoj sem jo spregledal in sem dan pred katastrofo grofa svaril, naj kakor hitro mogoče izgine iz Pariza. Pa ni hotel. 15. avgusta 1785. ga pokličejo h kralju. Upa, da bo dobil tam dokaze nanovo pridobljene kraljeve milosti, pa ga komaj vstopivšega aretirajo. 22. avgusta pride policija k meni in me čisto oropa. Zaslišijo me in takoj spoznam, da je hotela grofica verižno kupčijo zvaliti name. Branim se kolikor se morem, a kljub temu me zapro v bastijo — državno jetnišnico. Šele koncem maja 1786 so obnovili razpravo proti meni. 1.

junija sem bil pa že prost. A izgnali so me iz Pariza, blodil sem okoli, l. 1789 sem bil zopet v Rimu.

— Drugi pripovedujejo ono zgodbo o verižici malo drugače, vendar v bistvu ravnotako kakor nam jo je povedal Cagliostro. Najbolj verjetno je tole. De la Motte je res pregovorila Rohana za nakup, Cagliostro ji je pomagal z vedeževanjem. Rekla je Rohanu, da pride zvečer ob devetih v mraku kraljica v park, da pa ne bo nič govorila in tudi Rohan naj nika ne govori. Res je bila tam neka dama, ali grofica sama ali pa neka druga od nje podkupljena ženska, vsa zavita. Govoriti pa ni smela, ker bi jo bil sicer poznal grof po glasu zato mu je grofica tako naročila. Rohan je šel h zlatarju, je vzel verižico proti zadolžnici in jo je izročil grofici. Ta je dala prodati kamne vsakega posebej — da ne bi vzbudila suma — na Angleškem. Obljubila je pa bila Rohanu, da mu bo kraljica za verižico preskrbelo ministristvo in da bo potem lahko plačal. Ker pa ni bilo ne ministristva za Rohana in ne denarja za zlatarja, je prišla vsa stvar na dan. Rohan je bil dolgo časa zaprt, pozneje pomiloščen, grofico so obsodili v dosmrtno ječo, a je ušla. Kaj se je zgodilo z Cagliostrom, nam ni znano. Največ škoda je imela oseba, ki je bila pri celi stvari popolnoma nedolžna, kraljica Antoaneta. Ljudstvo hčerke Marije Terezije ni maralo in ni moglo verjeti, da kraljica o vsem tem nič ne ve. — Pravijo, da je umrl goljuf »grof« Cagliostro v trdnjavi San Leone pri mestu Urbino.

ljaki konservativno-fevdalna skupina nasproti radikalnim življenjem vedno v večini in kako je bilo Poljsko kolo vsikdar zanesljivo opora vsake avstrijske vlade. Tekom svetovne vojne se je porodila ideja v združenju Galicije s kongresom Poljsko pod habsburškim vladarjem. Ta ideja je osvojila vse avstrijske Poljake. Toda brestlitovski mir, ki je odrgal Holm, in vladne obljube Ukrajincem o delitvi Galicije so razbile poljske nade. Poljski politiki so krenili na levo, fevdalno-konservativnega načelnika barona Götza je v Poljskem kolu nadomestil demokrat Tertil. Seidler je moral iti. Neki avstrijski minister poljske narodnosti je rekel že lanske jeseni: »Če kdo misli, da se bodo Poljaki razcepili, se zelo moti, Poljaki ne pojdejo narazen.« Prorokoval je prav.

Kaj sedaj? O novem Hussarekovem ministrstvu govore, da namerava velike upravne reforme, ako ne celo prezidave države v federativno zvezo. Federalizem? Velika beseda, za mnoge vroče zaželen program, za druge grozljivo neprijetna uganka, stoji zopet enkrat na dnevnem redu in ne bo tako zlepa izginila z njega. V Avstriji so zanj med slovanskimi narodi konservativno-fevdalni krogi, med Nemci socialni demokrati in gotovi meščanski »izvenstrankarji«, kakor gosposkozbornični član Lammasch. Radikalni Slovani zahtevajo popolno narodno suvereniteto in jim ni nič za federalizirano Avstrijo. Nemški nacionalci in krščanski socialci se drže stare misli o enotnosti. In vendar! Ako bi stal nemški narod v Avstriji pred izbiro, da živi v državi, v kateri bi bil obsojen v čimdalje slabše materino ali pa da skupaj s češkimi Nemci razpolaga z lastnim gospodarstvom alpskih dežel, bi mogel tak federalizem le pozdraviti. Drugače stoji to vprašanje za Pešto in Berlin. Kajti ali bo federalizirana Avstrija v bodoče predstavljala ravno tako zanesljivega zaveznika činitelja kakor centralistična, je vprašanje, ki mu bodo v Berlinu posvečali vso pozornost ravno tako kakor na Dunaju. V narodnostni državi Ogrski pa je sedaj dobro vedno, da se federalizacija ob Litvi ne bo ustavila. Odtod žive skrbi grofa Tisze in neprestani silni nemiri v ogrskem parlamentu. Boje se le še nečesa večjega, nego zgolj splošne volilne pravice.

Zgled ogrskega dualizma iz l. 1867. je vsem slovanskim narodom v Avstriji postal šola, vsi, tudi najmanjši mislijo na svoje »državno pravo«. Geslo »Od Berlina do Bagdada« je doživelo sedaj na slovanski strani slovesen ugovor. Geslo »Od Gdanska do Trsta« zna biti agitatorična udrihnica. A bilo bi nespametno, če bi jo preslišali.

Za našo mladino!

Strahotne so številke o umrljivosti otrok med vojno. Kakor da bi padala strupena slana, tako učinkujejo vojne posledice na našo deco. Oni, ki jim se priznaša smrt, pa počasi hirajo, njihove odporne sile postajajo od dne do dne manjše. Sveta dolžnost slovenskega naroda je, da skrbi za svoj naraščaj, da mu z združenimi močmi pomaga prestatlji vojno.

21. in 22. septembra priredi odbor S. H. S. žena za siročad po vsem slovenskem ozemlju »Narodni blagdan«, da zbere potrebna sredstva, ki naj omogočijo kar najizdatnejšo pomoč naši mladini. Nabrani denar se ne porabi le za preskrbo otrok, ki jih sprejemajo Hrvatje tako gostoljubno, temveč tudi v prid slovenski mladini, ki obiskuje šolo na domačih tleh. Del nabrajanega denarja se porabi za podpore dijaškim kuhinjam, za boljše prehrano otrok, ki obiskujejo ljudske šole, za nabavo obleke in obutve potrebnim.

Naj ne bo 21. in 22. septembra slovenske rodbine, ki ne bi prispevala po svojih močeh za ohranitev naše mladine — naše bodočnosti.

Odbor SHS žena za siročad v Ljubljani.

Za slovensko menzo na Dunaju.

Izgube, ki jih je zadala svetovna vojna vrstam slovenskega izobraženstva in posebno slovenskemu dijaštvu so ogromne. Narod brez izobraženstva, je narod brez bodočnosti. Neznosna draginja in težave aprovizacije groze že itak ubožnemu slovenskemu visokošolskemu dijaštvu, ki mora študirati v tujem mestu, da ne omaga v težkem vojnem času na potu do svoje izobrazbe. Gre za našo bodočnost!

Zato se je pod pokroviteljstvom gospe županje Franje dr. Tavčarjeve in gđe. Cilke Krekove ustanovil odbor za slovensko menzo na Dunaju, kjer študira sedaj večina slovenskih visokošolcev, da jim preskrbi po ceni in zdravo hrano, ter tako omogoči dijaštvu študij v petem vojnem letu na Dunaju.

Obračamo se do poštvalnosti vseh slovenskih javnih korporacij in posameznih dobrotnikov z nujno prošnjo za prispevke, bilo v živilih, bilo v denarju. Darila v živilih zbira gospod Fran Znidaršič stud. med. Ljubljana, Valvazorjev trg 6 — prispevke v denarju gđe. Elza Sossova, stud. med. Ljubljana, Mestni trg 19.

Odbor za slovensko menzo na Dunaju.

Učiteljstvu na Kranjskem.

1. Združene učiteljske organizacije so te dni vložile na deželni odbor dobro utemeljeno prošnjo za povišanje vojnno-draginskih doklad od 90 na 100%.

Upati je, da bode vloga ugodno rešena.

2. Enkratni nabavni prispevek, ki ga je bil dovolil državni zbor, nam mora vlada plačati. Te dni so se storili v to potrebni koraki.

3. Preden se skliče državni zbor k jesenskemu zasedanju, bodo učiteljske organizacije opozorile vlado na dolžnost, ki jo čaka po novem letu. S tem bomo zagotovili, da se doklade ne ustavi v začetku leta 1919., kakor se je bilo že zgodilo to leto. Za nami stoje klubi raznih parlamentarnih strank in učiteljske zveze vseh avstrijskih kronovin.

V tem smislu bode informiran Jugoslovanski klub in osebno oni državni poslanci, ki stanujejo v Ljubljani. — Združeni odbor.

Finančni odsek.

V seji 12. t. m. je izjavil finančni minister baron pl. Wimmer, da je vlada v predloženem zakonskem načrtu poskrbela za ureditev preodkazov deželam kot nadomestilo za deželne davke na zganje za leto 1918. Preodkaz vinskega davka se uredi s preodkaznim zakonom, katerega skorajšnjo rešitev vlada pričakuje. Pobiranje samostojnih občinskih naklad na vino potom državnih organov na splošno ne bo mogoče.

V seji 13. t. m. je finančni odsek dokončal razpravo o Mašalkovem predlogu za boljše preskrbo sladkornih tovarn s premožem. Nato se je začela razprava o zemljiškem davku. Finančni minister je izjavil, da bo začetkom jesenskega zasedanja zbornici v velikih obirih naznanil namere vlade glede davčne zakonodaje.

Nato se je odsek odgodil. Prihodnja seja finančnega odseka se vrši še-le dan pred otvoritvijo poslanske zbornice.

Burianovo svarilo rumunskemu dvoru.

Bukarešt, 13. septembra. (K. u.) »Lumina« piše o obvestilu grofa Buriana, ki ga je podal grof Burian poslancu dr. pl. Langenhanu o stališču, ki ga zavzemajo nasproti osrednjim velesilam v kraljevski prestolici: Če nam je tudi znano, da noče pretežna večina rumunskega ljudstva drugega kakor miru in da zato obsoja liberalne publike in njih povzročitelje, moramo le vso našo pozornost posvetiti tehtnim izjavam avstrijskega ogrskega zunanjega ministra. Posebno moramo opozarjati, kakšno trapasto stališče zavzema del časopisa v Jašu in kakšno zločinsko stališče zavzemajo tisti politiki, ki se ne zadovoljujejo s tem, da smo že bili enkrat zaradi njih nesrečni, marveč se igrajo iznova z ognjem in nas izpostavljajo kdo si ga vedi kakšnim nevarnostim in ponižanjem.

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Italijansko bojišče.

Dunaj, 13. Uradno:

Italijanske poizvedovalne čete so poskušale južno Novento priti na vzhodni breg Piave. Odbili smo jih.

Sicer na več krajih topovski boj.

Albanija.

Dunaj, 13. Uradno:

Položaj se ni spremenil. Četovodja Creslovič je sestrelil večeraj nad Dračem tri sovražna letala.

Načelnik generalnega štaba.

Avstrijski polki krili nemški umik pri St. Mihielu.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 13. Uradno:

V odseku St. Mihiela so krili južno višin Combres avstrijski-ogrski polki s silno protiozbrambo po načrtu izvedeni umik nemških čet.

Načelnik generalnega štaba.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 13. septembra. Veliki glavni stan:

Bojni skupini kraljeviča Rupreta Bavorskega in generalnega polkovnika pl. Böhma.

Blizu obali in severovzhodno Bixchoote smo z uspehom izvedli manjša podjetja.

Med Ypernom in Armentieresom so se izjalovili podvzeti sovražni sunki.

Jugozahodno od Fleurbaixa smo odbili delni napad, severovzhodno Hullucha pa močnejši sunk, katerega so odvrzeli Angličani.

Sovražnik je včeraj zjutraj na cestah, ki vodijo med Arrasom in Péronno v Cambrai, v varstvu najmočnejšega ognja nadaljeval svoje napade, ki so omagali s težkimi izžubami za njega. Dobro vodeni topovski ogenj je posebno deležen uspešne obrambe. Naša pehota je vrgla Angleže, kjer so vpadli v naše črte, s protinapadom nazaj. Havricourt je ostal sovražniku. Zvečer so zopet izbruhnili med Moeuvresom in Couzeaucourtom sovražni napadi, ki smo jih odbili.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Topovski boj med Ailetto in Aisno je bil le od časa do časa močnejši; bili so se manjši boji pehote.

V Champagni so se vrnile vpadalne čete z ugrabljenimi ujetniki iz sovražnih črt pri Le Mesnilu.

Bojna skupina generala pl. Gallwitz.

Francozi in Američani so napadli včeraj lok St. Mihiela pri višinah Combres in južno od njih, kakor tudi med kotama Lorraine in Mozel. Pričakujejo napada se je že več let računalo z izpraznitvijo loka, ki je izpostavljen obkolitvi z dveh strani in se je izvajala izpraznitev že nekaj dni. Boja zato nismo izbojevali do odločitve in smo izpeljali premikanja, ki smo jih nameravali. Sovražnik jih ni mogel zabraniti. Francoze, ki so izvajali sunke na višinah vzhodno Moze, smo odbili. Višine Combres, ki smo jih začasno izgubili, so čete črnovojnikov zopet vzele. Južno od tam so krili avstrijski-ogrski polki s krepko protiozbrambo skupno s četami, ki se bore med Mozo in Mozelo, umik pri St. Mihielu stoječih divizij.

Med kotama Lorraine in Mozela je pridobil sovražni napad na Thiaucourt na prostoru. Rezerve so ujele sunk sovražnika.

Jugozahodno Thiaucourta in zahodno Mozele smo odbili sovražnika.

Ponoči smo izpraznitev loka končali, ne da bi nas bil sovražnik oviral. Stojimo v novih, pripravljenih črtah.

Berlin, 13. septembra zvečer. Uradno. Na bojnih črtah je bil dan miren. Sovražnik tudi med Mozo in Mozelo ni ponovil svojih napadov.

pl. Ludendorff.

Pri St. Mihielu so prvič nastopili Američani v večjem številu na napad proti Nemcem. Prvič je pa tudi poročal avstrijski ogrski generalni štab, da so se avstrijski ogrski polki zapletli v bitko z Američani in da so krili umik nemških čet, na katerih umik iz loka St. Mihiela sta Hindenburg in Ludendorff že več let računala. Avstrijska ogrska artiljerija je posegla začetkom vojne in tudi pozneje večkrat v boje na zahodnem bojišču; prvič se pa poročajo tudi o nastopu avstrijske ogrske pehote. Avstrijski ogrski polki so podrejeni Gallwitzovi vojni skupini, ki stoji v lorenškem odseku in jo Foch do zdaj ni napadel. Položaj pri St. Mihielu je takle: Južno Verdun je tvorila nemška črta velik lok proti in čez reko Mozo. Lok se je raztezal približno od Fresnesa en vevreja, čez Combres do Villeretja in je obsegal tudi St. Mihiel; iz ostale črte je segal približno 20 km in je bil širok do 20 km. Nemško vojno vodstvo je namignilo v svojem včerajšnjem vojnem poročilu, da takega odseka, ki ga lahko z dveh strani napadejo in obkolijo, ni mogoče trajno držati in ga je izpraznilo, kritje nemškega umika je pa poverilo avstrijskim ogrskim polkom. Američani so nastopili v večjem obsegu pri St. Mihielu, ker Wilson želi, naj osvobodi glavna ameriška sila Francozom Alzacijo in Loreno. Iz Zeneve se poroča, da so napadli Američani na 20 km široki bojni črti od St. Mihiela do Pont-a-Moussona. Od Pont-a-Moussona do središča velike trdnjave Metz znaša razdalja do 30 km. Če je zenevsko poročilo točno, se je bila torej predvčerajšnjim bitka pri St. Mihielu na 40 km dolgi bojni črti.

Angleško poročilo.

London, 11. septembra popoldne. Z našimi črtami smo napredovali v smeri Attilija Bermanda. Sovražnik je napadel zvečer zopet naše postojanke na pobočju zahodno Gouzeaucourta. Unel se je hud boj, ki je tako izpadel, da smo sovražnika popolnoma odbili, izvzemši neke točke, kjer je ostala naša postojanka sovražniku. Včeraj popoldne in zvečer se je bil krajevni boj blizu Moeuvresa in Ecourt—St. Quentin. Pri Moeuvresu se je posrečilo sovražniku, da je z veliko premočjo udril v naše jarke, a odbil ga je naš protinapad. Sovražnika smo tudi pri Ecourtu — St. Quentin v hudem boju odbili. Ponoči smo s svojimi črtami nekoliko napredovali zahodno Erquinghema.

London, 11. septembra zvečer. Z uspehom smo 11. t. m. zgodaj zjutraj izvedli krajevno podjetje severno Epehija, kjer smo s svojo črto napredovali do navedenega kraja in ugrabile ujetnikov. Naše čete so tekom dne na južnem delu bojišča ne-

koliko v okolici Vermand napredovale. Z ognjem strojníc smo odbili popoldne 11. t. m. poskušeni sovražni napad na našo postojanko zahodno Gouzeaucourta. Krajevni boji so se bili tudi severnozahodno Hullucha in južno prekopa La Bassée, ki so se končali z uspehom, da smo nekaj sovražnikov ujele in so se naše čete ustale v prednji sovražni postojanki. Sovražno topništvo je zvečer 11. t. m. v odseku gozda Havricourt zelo delovalo.

London, 12. septembra, popoldne. Naše čete so vzele sinoči Vermand in Vendelles in so napredovale ponoči na zahodnem robu Holnouškega gozda. Angleške čete so izvajale včeraj popoldne krajevne delne operacije v odsekih Moeuvres in Havricourt in premagale znatni sovražni odpor. Naše čete so prekoračile severno zahodno Havricourta Canal du Nord in se ustale na zahodnem bregu prekopa vzhodno in severno Moeuvresa. Ponoči so napadle naše čete močno utrjeno križališče, znani železniški trikot jugozahodno La Baséeja in ga vzele ter ugrabile ujetnikov in strojníc.

Francosko poročilo.

11. septembra zvečer. Južno Roupja smo odbili nemški protinapad. Ugrabili smo ujetnikov in strojníc. Pri Laffauxu in ob Aisni je poskušal sovražnik ponoči na 11. t. m. in danes, da se približa našim novim postojankam, a smo ga vselej odbili in ugrabili 150 ujetnikov.

12. septembra, popoldne. Severno Ailette smo s presenetljivim napadom ugrabili ujetnikov. Topovski ogenj pri Reimsu in Prosnesu. Odbili smo dva poskušena sovražna napada v Champagni in v Vozejih.

Ameriško poročilo.

11. septembra. Naši oddelki so izvajali posrečene napade v Loreni, kjer so vpadali v sovražne jarke, zadajali sovražniku izgube in ugrabili ujetnikov.

Ameriško ofenzivo pri St. Mihielu vodi general Pershing.

London, 13. (K. u.) Dopisnik lista »Morningpost« na ameriški fronti poroča: Ofenziva, ki se je pričela včeraj, je podvzela prva ameriška armada, kateri je poveljeval general Pershing. Američanom so sicer prideli tudi francoske čete, toda večino tvorijo Američani, ki imajo tudi vodstvo. Ofenziva je zgolj krajevnega pomena.

Priprave entente za odločilno bitko.

Haag, 12. »Times« pišejo o šesttedenski ofenzivi zaveznikov: Kar smo doživeli v minulih šestih tednih, je le pripravljanje na odločilni napad. Nobenih znakov še ni, da so že priprave skoraj končane. Izvedli se jih zelo spretno in dosegle so se važni uspehi. Ker so se nadaljevale priprave do zaželenega štadija, bo marsal Foch, kakor je sam rekel, delal zdaj po tem-le načrtu: V končnem boju, v katerem se ne bo smelo misliti na to, da se ljudje varčujejo, bodo nastopile vse razpoložljive sile v bitki, ki bo v sili in kreposti prekašala vse, kar se je zgodilo v sedanjih vojski. Pri tem napadu morajo sodelovati sledeči činitelji: presenečenje, množina in brzina. Na ta dan se mora svet pripraviti.

Ameriški voji.

Newyork, 12. (K. u.) Generalni profos Združenih držav, Chrowder, je danes izjavil: Danes se je vpisalo 13.000.000 ameriških vojakov v sezname za vojsko proti pruski avtoltraciji. Od njih bodo kmalu odpotovali 4 milijoni, da se pridružijo zveznim bojnim silam na zahodni fronti. Ker so že prej vpisali v vojaško službo nad 10 milijonov mož med 21. in 23. letom, znaša število razpoložljivega ameriškega moštva 23.400.000 mož.

Strahoviada v Moskvi in Petrogradu.

Moskva, 12. septembra. (Kor. urad.) Ljudi streljajo dalje, dasi v manjši meri. Kot talnike so zaprli tudi veliko žena. Veliko premožnih ljudi so izgnali. Stranka mednarodnih socialistov, ki postopa sicer z boljševiki skupno, je protestirala pri osrednjem odboru proti terorju. Švicarski konzul je ugovarjal, ker streljajo talnike. Obljubili mu niso ničesar.

London, 12. septembra. (Kor. ur.) Reuter: Angleški vladi so v Washingtonu poročili, da Petrograd na dvanajstih mestih gori in da se strelja v mestu kar na slepe srečo.

Dunaj, 13. sept. Z ozirom na vest, da so vzele protirevolucionarji Petrograd, opozarjajo tukajšnji politični krogi na okolnost, da razpolagajo s poročili najnovejšega časa, kar bi ne bilo mogoče, če bi bili izvedli v Petrogradu preobrat.

Ljening za obrambno in ključovalno zvezo z neko drugo velesilo.

Stockholm, 13. sept. Z bolniške postelje je poslal Ljening sovjetu sledečo izjavo: Položaj na česko-slovaški fronti je vedno nevarnejši. Sami smo brez moči. En sam izhod je odprt: ustvariti moramo obrambno in ključovalno zvezo s kake

drugo veselilo. Da rešimo oblast delavcev in kmetov, se ne ustrašimo celo zveze z imperialisti.

«Nova ruska armada»

Kijev, 13. sept. Svet ljudskih komisarjev je pozval brzojavno s 5. oktobrom pod orožje vse dvajset let stare može. Urili jih bodo z najstrožjo disciplino pol leta. Pod orožje so pozvali tudi 25 do 30 let stare specialiste za brezžično brzojavljenje, k artiljeriji, za zgradbo mostov, letalstvo, brzojavljenje in hidrotehniko, ki so služili v demobilizirani armadi.

Eksplozije in pobune.

«Kievskaja Mysl» poroča, da je bila v Voronežu eksplozija, ki je uničila šest železniških vlakov in sosedne hiše. Škoda znaša 30 milijonov, 350 oseb je ubitih, 1500 so jih zaprli.

V Kazanu.

Petrograd, 13. septembra. (K. u.) Beli gardisti so zatrli v Kazanu vstajo delavcev v smodnišnici. Rdeče garde prodirajo zahodno Samare, na severu se pa umikajo proti Permu in Bugominsku pred Čeho-Slovaki. Pri Volsku (Saratovska gubernija) so napadli beli gardisti rdečo gardo za hrbotom in korakajo proti Atkasku.

Kijev, 13. septembra. Iz Moskve: Rdeče garde so zasedle 10. t. m. opoldne Kazan in potisnile Čeho-Slovake za mesto.

Lloyd George za popolno zmago entente.

Manchester, 12. septembra. (Kor. u.) Reuter. Ministrskega predsednika Lloyda Georga so danes slovesno sprejeli, ker se je pripeljal v Manchester, da slovesno sprejme podeljeno mu častno meščanstvo. Lloyd George je govoril ob tej priliki govor, v katerem je izvajal:

Življenje in čast Velike Britanije, usoda britske države in usoda človeštva zavise od izida vojske.

Poročila so zdaj res dobra. Med popotovanjem še nismo prišli do konca. Pred nami leži še nekaj strmin in predor, skozi katerega se vozimo, je mogoče temen, a najhujše bomo kmalu prebili. V britski industriji ni nobene lepše priporitve kakor transport Američanov čez Atlantski ocean. Američani so prednja straža najmanj desetih milijonov najboljšega človeškega materiala sveta. Pri zadnjem pohodu niso znašale naše izgube niti petino izgub leta 1916. Glavni razloček med 1916 in 1918 je enotno poveljstvo. Izredno srečni smo, ker smo si zagotovili Focha. Le če narod izgubi srčnost, nam more uiti resnična zmaga. Da se končajo vse vojske, moramo naložiti sovražniku trajni mir. Nemško ljudstvo mora znati, da so njegovi vladarji kršili postave človeštva. Pruska moč jih ne bo obvarovala pred kaznijo. Sedanja vojska mora biti zadnja.

Lloyd George je v polnem obsegu pritrjeval ustanovitvi zveze narodov, a, tako je rekel, z zmagojočo prusko vojaško silo dobimo zvezo lisjaka in gosi. Če zavrže Nemčija po vojski perfidijo svojih vladarjev in jo obsoči, bo dobrodošla v veliki zvezi narodov, toda edini varen temelj miru je zmaga zaveznikov.

Ko si zagotovimo zadovoljiv mir, lahko pričnemo z mirno vestjo graditi nov svet. Vojski mora slediti drzna rekonstrukcija; toda predvsem se mora vojska dobiti. V celi Evropi se kažejo socialna in gospodarska znamenja, proti katerim moramo pravočasno nastopiti in imeli bomo lepo vreme ob veliki žetvi.

Politične novice.

+ Narodni svet. Dne 11. t. m. so se vršila v Trstu v navzočnosti predsednika N. S. dr. Korošca posvetovanja tržaških jugoslovanskih političnih krogov o ustanovitvi tržaškega odseka N. S. in tržaškem vprašanju. Pri posvetovanju se je pokazalo enotno naziranje v vseh načelnih točkah. Ustanovitve tržaškega odseka N. S. je pričakovati v najkrajšem času.

+ Pokrajinski odsek Narodnega sveta v Gorici. Pod predsedstvom načelnika Narodnega sveta dr. Korošca se je vršil v Gorici včeraj, dne 13. septembra sestanek goriških odličnih oseb brez razlike stranke v svrhu, da se ustanovi pokrajinski odsek Narodnega sveta za Goriško. Predsednik je poročal o delokrogu, ki naj ga prevzame pokrajinski odsek. V prvi vrsti se bo bavil s aprovizacijo, da se bo pomoglo stradalajočemu goriškemu prebivalstvu. Skrbel bo, da bo slovensko prebivalstvo vsaj tako dobro preskrbljeno z živežem, kakor je furlansko. V tem oziru se pripravlja večja akcija, ki bo pričela v najkrajšem času z delovanjem. Druga naloga, ki jo hoče izvršiti odsek, je pomoč pri obnovenih vprašanjih. Vlada je ustvarila mnogo institucij za obnovo Gorice, na sestanku pa se je soglasno ugotovilo, da te institucije ne izvršujejo svoje naloge in da radi tega obnova ne napreduje, ampak se nahaja skoro vse še v istem položaju kakor ob času, ko so zapustili Italijani na-

šo deželo. Da se omogoči goriškemu prebivalstvu bivanje na rodni tleh, hoče pokrajinski odsek na različne načine pospeševati obnovo. Skupščina je pokazala veliko zanimanje za Narodni svet. Debatu v vseh vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu, je bila živahna. Vse točke so bile soglasno sprejete in pokazalo se je, da stavi goriško prebivalstvo v Narodni svet veliko zaupanje.

+ Iz pisarne S. L. S. Krajevne odbore S. L. S. opozarjamo, naj skličejo seje in izvolijo zaupnike po členu 14. pravilnika S. L. S., kateri se glasi: »Zaupniki se volijo v vsaki občini tako, da pride na vsake 50 somišljenikov volilcev za državni zbor po en zaupnik, pri čemer je začeto število smatrati za polno.« Krajevni odbor naj se torej ozira na število naših volilcev pri zadnji državnozbornski volitvi leta 1911. Na razpisanih tiskovinah smo večinoma povsod to število že napisali, tako da ne bo krajevni odbor imel glede tega nobenih težav. Prosim pa, da se nam izpolnjene tiskovine kmalu vrnejo. — Tajništvo S. L. S.

+ Parlament. »Deutsche Nachrichten« vedo povedati, da bo poslanska zbornica sklicana najbrže šele dne 8. oktobra, da bo imela vlada medtem čas, dovršiti finančni načrt, ki ga zahtevajo nemške stranke. Tudi naj bi se medtem položaj večine tako razjasnil, da bi se dalo z gotovostjo računati na uspešno delo zbornice

+ Iz Bosne. »Hrvatski Riječi« poročajo iz Sarajeva: Po celi deželi se širijo neprenehoma glasovi o združitvi Bosne in Hercegovine z Ogrsko. Agitiralo se je red vsemi veroizpovedovanji naj dajo izjave v prilog Ogrske, ali nobena te izjave ni hotela dati. Najagilnejši agitator za Ogrsko je bil sarajevski odvetnik dr. Fischer. Prava narodna misel vlada med vsemi srbskimi in vsemi poštenimi in narodnimi hrvatskimi sloji. Danes delujejo skupno v Bosni dr. Sunarić, Jeltanović, Jelavić, Dimović, Šćepan Grdjić, Čabrijčić, Jojkić in Vojislav Šola. Tem se je pridružil tudi mohamedanec dr. M. Spaho. Za to skupino stoji vsa duhovščina: vsi frančiškani, vsi pravoslavni duhovniki in največji del svetne katoliške duhovščine. Pilar ima le neznanost število pristašev. Za protinarodno delo je nagradila bosanska vlada dr. Pilarja tako, da ga je namestila v priv. deželni banki, mu dala dovoljenje za izvoz aetnatrona, a v kratkem bo imenovan za odvetnika v Sarajevu. Pilar in znani Shek, ki je z dušo in srcem Nemec, sta navdušena za Ogrsko. Ljudstvo ne mara ne za Ogrsko in ne za njune načrte. — Politični sekcijski načelnik Foglar odstopi. Za sedaj sta v kombinaciji za to mesto mostarski okrajni glavar Murko in bivši hrvatski veliki župan Vladimir pl. Trešće, ki je bil nekdanji okrajni glavar v Foči v Bosni.

+ Odsek za obnovo opustošenih pokrajin je v svoji seji 13. sept. sprejel naslednji sklep: Povrnitev vojnih škod se prizna kot javna pravica, ki jo je dolžna izvršiti celokupna monarhija in ne samo posamezne v njej združene države, v katerih ozemlju so se dotične škode pripetile. — Odsek je sklenil, da se snide zopet štiri dni pred zasedanjem zbornice, da bo podrobno razpravljalo o zakonskem načrtu glede povrnitve vojnih škod.

+ Iz nemškonacionalnih političnih delavnic. Na zborovanju nemškonacionalne stranke, ki se je 12. t. m. vršilo na Dunaju, so razpravljali o mirovnem vprašanju in naglašali, da mora Avstrija v prvi vrsti, notranji mir in napraviti red v državnem življenju. Kako si mislijo nemški nacionalci ta mir in ta red, izhaja iz nadaljnjega poročila, ki pove, kako so predbacivali vladi, da »trpi češko in slovensko hujšokanje« in ne zavrne v primerne meje knezoškofa Jęgliča, ki ali duhovščino v državi sovražno in hujšokajo politiko. Proti miroljubnemu kmetškemu ljudstvu nemško-

nacionalna stranka ne goji nobenega sovraštva (ampak njeni plačani agenti kakor jastrebi preže na to, kje bi kakega slovenskega kmeta pogladi izpod rodne strehe in na njegovi zemlji naselili Nemci! O. u.), a vsako zvezo z jugoslovanskim gibanjem smatra za zaveznitvo s sovražniki države. V tem oziru naj tudi vlada ve, da ima miroljubnost in potrpežljivost nemškega naroda svoje meje in da je končno čas, da se državni red upostavi. Vodstvo zveze nemškonacionalnih strank naj ustanovi poseben odsek, ki se bo z jugoslovanskim vprašanjem stalno pečal, ob enem pa skrbel za zvezo z nemškim narodnim svetom, drugimi strankami in vlado. Nato so razpravljali o finančnih in prehranjevalnih vprašanjih in pozvali vlado, naj ozdravljenju razmer posveta vso pozornost. — Zvezni odbor nemškonacionalnih strank je v svoji seji 13. t. m. izvolil poseben odsek za jugoslovansko vprašanje; v odseku so poleg drugih grof Barbo, Marckhl, Pacher, Neunteufel in Urban. Sklenili so pri vladi energično pospešiti odstranitev škofa Endricija in likvidacijo zaplenjenega premoženja pobeglih iredentovcev na južnem Tirolskem. Povdarjali so potrebo obsežnega finančnega načrta; državni zbor naj se snide šele tedaj, ko vlada tak načrt predloži. Posl. dr. Urban se je zavzel za sklicanje finančnega odseka in vojnega odseka delegacij, ki bi omogočila tako potrebno kontrolo nad finančnim poslovanjem vojne uprave.

+ Večina finančnega odseka omajana?

Nemški listi poročajo, da se je finančni odsek med drugim odgodil tudi zato, ker postaja stališče Poljakov čimdalje bolj dvomljivo. Zadnji sklepi poljske ljudske stranke kažejo, da dobiva zbližanje velikega dela te skupine z vsepeljaki že trdnjše oblike. Govore že tudi o tem, da utegne ob otvoritvi državnega zbora del ljudske stranke izstopiti iz Poljskega kola. Pogajanja Poljakov z vlado glede obnove Galicije menda tudi ne potekajo ugodno za Poljake.

+ Vojnogospodarska komisija je 13. t. m. nadaljevala razpravo o centrali za usnje. Docent dr. Hodac je naznanil, da je centrala opustila za civilno prebivalstvo v Avstriji l. 1916. mesečno po 180.000 kg, l. 1917. po 150.000 kg in l. 1918. po 240.000 kg podplatov. Dočim je v miru porabilo prebivalstvo po 80 dek podplatov na osebo, pride sedaj le po 18 dek na osebo. Generalni intendant Meier je povedal, da se je zbiranje kož poverilo tvrdkam Alina in Schnabl; podjetje je danes popolnoma pod vojaškim nadzorom. Baron Freudenthal je pripomnil, da je bila glavna napaka vlade ta, da je prepustila financiranje central privatnemu kapitalu. Poslanec Goll je šibal gospodarski sistem central; nikoli se ni zvedelo, kdo je prav za prav kompetenten za določanje cen usnju. Ogrska usnjarska industrija dobiva po 35 odstotkov kož; govornik vpraša, če po avstrijskih maksimalnih cenah? Poslanec Gostinčar je poudarjal, da bi se dalo pomanjkanju usnja odpomoči, če bi se vsaj kože, ki se sedaj pogube, koristno porabile. V nadaljnji razpravi so se oglasili zastopniki raznih usnjarskih obrti in se pritoževali nad pomanjkanjem usnja in zlorabami, ki se gode pri oddaji usnja. Ob zvršetku je predsednik vitez pl. Witteke ugotovil, da državno gospodarstvo z usnjem in kožami ni niti malo zadovoljivo. Dejstvo, da znašajo rezerve centrale, pridobljene iz dobičkov, 22 milijonov kron, vzbujajo neprijetno pozornost. Ti dobički izvirajo iz težkih žrtv trpečega prebivalstva. S tem se je razprava o usnjarski centrali zaključila; na dnevnem redu prihodnje seje, dne 17. t. m., je kovinska centrala.

+ Prodaja lesa iz galiških in bukovinskih državnih gozdov. 12. t. m. je obnoveni odsek razpravljalo o prodaji državnega lesa v Galiciji in Bukovini. Poljedelski minister grof Silva-Tarouca je zavračal trditve pododsekovega poročevalca, da bi bila država izgubila poldrugo milijardo kron, ker je morala obnovitvena centrala plačati les po 200 K m³, dočim bi ga bila lahko dobila iz državnih gozdov po 50 K m³, kot pretirano. Za preskrbo drva je poljedelsko ministrstvo vse storilo, kar se je dalo. Da bi država prevzela vse sekanje lesa, ni mogoče. Prepovedati prodajo lesa tudi ni mogoče, ker je država vezana po notranjih pogodbah. Proti sestavi komisije, ki naj celo stvar preišče, minister nima ničesar. Nato je sekcijski načelnik pl. Keller podal obširen opis zadeve, ustanovil je, da gozdna uprava obdolžitev preiskovalne komisije, ki temelje na čisto napačni in izkrivljeni podlagi, ne zasluži. Ako bi bila gozdna uprava sekala les v lastni upravi, ne bi bilo cenejše. Cene so bile docela primerne. Obstoječih pogodb gozdna uprava ne more razveljaviti.

+ Gospodarstvo v državnih gozdovih. Odsek za obnovo je sklenil ustanoviti poseben preiskovalni odsek, ki naj preišče stvar o prodaji lesa iz državnih in zakladnih gozdov. Odsek bo imel pravico, da potom zborničnega predsednika pozove izvedence in priče, da pridejo osebno na razpravo ali pa pisмено povedo svoje

mnenje. Vlada se poziva, da preiskovalnemu odseku omogoči vpogled v dotične listine. Preiskovalni odsek mora v treh mesecih dobiti poročilo. Minister za javna dela je izjavil, da gornji sklep le pozdravlja, ker je tudi njemu in poljedelskemu ministru veliko na tem, da se ugotovi, dali je poslovanje državnogozdne uprave pravilno.

+ Šusteršičevo glasilo in govor cesarja Viljema. Šusteršičevo glasilo »Novice« piše o zadnjem govoru cesarja Viljema sledeče: Nemški cesar je govoril Kruppovim delavcem res lepo, kakor deželni oče s svojimi otroki, poln zaupanja v božjo pomoč, kakor je že nram nemškega cesarja. Svoj govor je pa sklenil z besedami: Dvignimo srca (Cesar je rekel: Dvignimo meče, srca močna... Op. ur.) in napnimo mišice v boju zoper vse, kdor je zoper nas, in če še tako dolgo trajal Res lepa primera: deželni oče (Šusteršič) in cesar Viljem.

+ Inozemski tisk o Jugoslovanih. Pred kratkim je izdal nemški socialist Wendel brošuro o Jugoslovanih, ki izide tudi v hrvatskem jeziku. Sedaj prinaša danski umetniški tednik »Literarni Tiden« simpatičen članek o jugoslovanskih pisateljih in umetnikih Meštroviću, Vojnoviću, Dučiću itd. in prinaša njihove slike. Nizozemec Smits, dolgoletni dopisnik nizozemskih listov v Beogradu, je izdal brošuro »Yugo-Slavia«, v kateri se bavi z italijansko-jugoslovanskim vprašanjem.

+ Ogrski prehranjevalni minister postal ostavko. Iz Budimpešte poročajo 13. t. m.: V političnih krogih govore, da je minister za prehrano princ Windischgratz vložil prošnjo za odstop. Prišel je do prepričanja, da se s sedanjo poslansko zbornico nameravani novi postavljeni red ne dá izvesti ter da bi bile potrebne nove volitve. Prošnja še ni rešena.

+ Glasovi entente o mirovnih govorih. »Petit Journal« piše: Clemenceau je rekel minuli petek v Arrasu: Pogajanja s sovražnikom so sedaj nemogoča. Besedo za mir ima zdaj še vedno general Foch. — »Westminster Gazette« piše o zadnjih izjavah Buriana in Solfa: V Nemčiji žive može, ki vedo, da mir ni mogoč, dokler se Nemčija drži in dokler ne bo napredovala v Nemčiji zmerna šola. Vojska se mora nadaljevati do tistega trenutka, ko se bo Nemčija uklonila. — Ameriški vojni minister Baker je rekel sotrudniku »Journala«: Zdjai ni čas besedi, marveč dejanju. Nudila se nam bo prilika, da odkrijemo francoskemu časopisju zanimive stvari. — Izvzemši »Le Populaire« in »Journala de peuple«, ki nasvetujeta, naj se ententa peča s ponudbami sovražnikov. Drugi pariški listi odklanjajo izjave, ki sta jih podala Czernin in Burian. »Temps« pravi o Burianovem govoru kratko, da je le manevar; »Petit Parisien« zahteva, naj se Burian pridruži Wilsonovemu nazoru, ker bi tako vse drugo odpadlo. »Le Journal« primerja govora Hertlinga in Buriana in pravi, da je Burian govoril iskrenješe, toda njegovi predlogi so izrabljeni; grof Hertling bi pa rad sejal spor med Ameriko in Anglijo. Clemenceaujevo glasilo »L'homme libre« odreka Burianovo izjavi vsako večjo politično važnost. »Figaro« in drugi vladni organi ne zaupajo ne Burianu in nobenemu drugemu avstrijskemu državniku, ker bi govorili drugače, če bi izpadali dogodki na fronti za nje ugodnejše kakor so.

+ Nemški kancler o vprašanju miru. V razgovoru z zastopniki strokovnih organizacij je dne 12. t. m. izjavil grof Hertling: Vodstvo nemške države je v popolnem soglasju z vrhovnim vojnim vodstvom v stremljenju, da se doseže sporazumni mir. Vojska se ne bo niti minute dlje nadaljevala, kakor to zahteva brezpogojno obramba. Dosedanje mirovne ponudbe Nemčije so žele le zasmehovanje sovražnega časopisa. Sovinizem je vodil še pred 14. dnevi vse sovražno časopisje, kljub temu upa zanesljivo, da smp bliže miru, kakor se splošno sodi. Vlada države in vojno vodstvo (Kaj pa famozni Hofmann? O. u.) sta proti vsaki osvojitvi. Vprašanje splošne volilne pravice le ponovi, da z njo stoji in pade.

+ Sodbe o govoru nemškega namestnega kanclerja Payerja. »Arbeiter Zeitung« piše: O miru se veliko govori; pametnejše in spravljivše kakor pred mesci, toda predpogojev, brez katerih mir ni mogoč, še veliko manjka. Jasno je to zopet pokazal Payerjev govor. Payer zastopa v vodstvu nemške države večino državnega zbora: zastopa takorekoč nemško demokracijo. Kakšen mir bi rad sklenil? Na zahodu, na jugu, v kolonijah naj se obnovi stanje pred vojsko; na vzhodu naj pa ostaneta v veljavi pogodbi, sklenjeni v Brestu Litovskem in v Bukarešti in naj se izvede nameravana priklonitev obrobni narodov. Wilson je izjavil že pred petimi mesci, da je tak predlog nesprejemljiv; ga li bo zdaj sprejela ententa, ko se čuti močnejšo kakor takrat? Gospod dr. Solf je namignil pred tedni, da so pripravljene na sporazum tudi v vprašanjih na vzhodu; gospod Payer pa pravi trpklo, da so ta vprašanja že rešena in da nima ententa na vzhodu ničesar iskati. Če je to zadnja beseda sedanjega

vodstva nemške države, se odpovedujemo nadam, ki jih je vzbudil dr. Solfov govor.

+ **Naklonjenost ogrske vlade bednemu civilnemu prebivalstvu v Avstriji.** Budimpešta, 12. sept. (K. u.) Ogrski korespondenčni urad poroča: Minister za prehrano princ Windischgrätz je od torka na Dunaju, kjer se pogaja v zadevah preskrbe armade. V prvi vrsti gre za to, da se dožene, v koliko je resnično, kar so poročali nekateri listi, ki so trdili, da je del živil, ki jih je dala na razpolago armadi Ogrska, prišel na dobro avstrijski civilni upravi. Tekom razgovorov, ki so trajali več dni, se je poizvedelo, da so prepuštili avstrijski civilni upravi izjemoma in z vednostjo ogrskega ministra za prehrano le nekaj vagonov živil. Težave preskrbe z živili na fronti so se pojavile le radi transportnih in prometnih ovir; armadno vodstvo ni radi lanske slabe letine razpolagalo z zalogami. Na predlog ministra za prehrano je sklenila ogrska vlada, da se ustanovi kontrolna komisija. Res, daleč so zavozili Seidler in tovariši s svojimi stremljenji, da bo zdaj ogrska vlada avstrijsko nadzorovala potom posebne komisije!

+ **Novo nizozemsko ministrstvo.** Po krizi, ki je trajala dva meseca, se je sestavila na Nizozemskem vlada v kateri ima najmočnejša stranka katoličanov največ ministrov. Ministrski predsednik Ruys de Beerenbrouk je tudi njen pristaš. Nova vlada bo praktično izpeljala postavbo, po kateri dode državam podporo krščanske zasebne šole; tudi samostanske. Zunanji minister je Karnebeek, župan v Haagu, ki se naslanja na entente.

+ **Iz Rumunije.** Zbornica je spreminila postavbo o sestavi vojnih sodišč.

+ **Vojne priprave Amerike.** Stockholmskemu »Sozialdemokratenu« poroča neki Sved, ki se je vrnil iz Amerike: Vojne ukrepe izvajajo z največjo odločnostjo. Angleži niso priljubljeni, tem bolj pa Francozi. Nemce in njih prijatelje brezobzirno preganjajo. Vojakom ne smejo točiti vpijanljivih pijač. — Iz Zeneve poročajo: V Združenih državah je odpravilo 14 držav pouk nemščine; 16 držav bo še sledilo temu zgledu.

Dnevne novice.

— **Na stražo!** Pohlep po naši zemlji je v Nemcih tako močan, da se v svoji znani predrznosti ne strašijo nobene podlosti, samo da dosežejo svoj namen. V »najbolj nemškem mestu« Gradcu ima svojo »pisarno za zemljiški in hipotečni promet v alpskih deželah« neki Hugo Volkmar, na čegar nesramne poizkuse med našim ljudstvom na Štajerskem smo že zadnjič opozorili. Sedaj nam pošilja njegova pisma, v katerih »strogo zaupno« ponuja »resne kupce z gotovim denarjem« za nakup posestva tudi z Gorenjskega. Prepričani smo, da je med našim ljudstvom danes povsodi dovolj narodno-politične zavednosti, da taki umazani poizkusi modernih nemških roparskih vitezov ne bodo imeli uspeha. Vendar je naša dolžnost, da znova kličemo na stražo in čuječnost proti nemškim nakanam na našo zemljo. Naj se nihče ne da premotiti vabljivim obetom in ne proda tujcu niti pedi naše zemlje, ki je prepojena s potom in krvjo naših dedov, naših očetov in sinov, ki je temelj in zastava naše narodne bodočnosti. Kdor v teh časih prodaja zemljo tujcu vrši Judežvo delo!

— **Pogreb jeseniškega župnika g. J. Prijatelja** se je izvršil včeraj v Dobregoljah ob izredno veliki asistenci triindvajsetero duhovnikov. Postorna župna cerkev je bila polna rajnikovih vernikov ki so izkazali svojemu, že od mladih dni spoštovanemu rojaku zadnjo čast in molili za blagor njegove duše. Tudi z Jesenic je prišla častna deputacija društev in občinskega odbora z županom Čebuljem na čelu. Slovesno zadušnico opravil in v »slovo govoril« je ribariški dekan Skubic, pogreb je vodil kanonik dr. Kimovec. Moški zbor je zapel dve genljivi žalostinki. — Rajnik je bil izredno blag gospod, z bogatim notranjim življenjem. Težko službovanje na Jesenicah ga je globoko bolelo, pa ni tožil, na zunaj je bil vesel, ljubezniv, z vsakim dober, tako da ga je cela župnija brez razlike strank kot vzornega duhovnika spoštovala in ljubila; svojo bol je pa v globine duše zakrival, da bi drugim ne grenil srca. Še zadnje dni je vedno hrepenel nazaj med svoje župljane na delo; pa ga je večni Plačnik poklical iz srede težkega dela v zasluženi večni pokoj. Naj njegovo blago srce v miru počiva!

— **Osmina za župnikom Ivanom Prijateljem** bo v župni cerkvi na Jesenicah v četrtek, dne 19. septembra ob 10. uri dopoldne.

— **Iz Preske.** Marijina družba bo praznovala 22. sept. slovesno dvajsetletnico svojega obstanka in tudi dvajsetletnico presvitlega knezoškofa ter šestdesetletnico lurske božje poti. Vabljeni so tudi sosedne Marijine družbe. Slovesni govor govori dopoldne presvitli knezoškof. Sprejem Marijinih družb bo ob pol treh pod Presko.

— **Puljski »Hrvatski list« preneha s 1. oktobrom izhajati.**

— **Odlikovan** je bil nadsprevodnik južne železnice Ivan Plehan z bolgarskim vojaškim redom VI. razreda.

— **Za poročnika** je imenovan rez. praporščak Bogomir Plehan.

— **»Slovenska Družina«**, prvi slovenski družinski list, bo namesto »Ilustriranega Glasnika«, se je zaradi tehniških težav v tiskarni malo zamudila in bo izšla krog 20. t. m. Iz upravnistva smo izvedeli, da se naročniki za novi list prav pridno oglašajo. Čudno tudi ni, zakaj list, ki bo izhajal po dvakrat na mesec (15. in 30.) na 24. straneh v originalnem, pomenljivem ovitku, bogato opremljen z lepimi slikami, dobi vsak naročnik več nego na pol zastonj. Samo slike bi stale več, če bi jih posamič kupoval. — In če razodenemo uredniško skrivnost, da bo poleg poučnih člankov, povesti, iger, potopisov, pesmi, življenjepisov, gospodinjskih, zdravstvenih nasvetov, opisov umetnin, ugank, smešnic i. t. d. prinašal skozi celo leto veliki roman Španca Coloma: Kraljica mučenica, ki bi danes v posebni knjigi izdan sam moral veljati 24 kron, potem smemo z vso pravico reči: »Slovenska Družina« bi moral naročiti in brati vsak izobrazbe željen Slovenec. Naroča se pri upravnistvu »Slovenske Družine« v Ljubljani, Katoliška Tiskarna. Stane: celoletno 24 K; polletno 12 kron; četrtletno 6 kron; mesečno 2 kroni; posamezna številka 1 K 20 vin.

— **Poročil se je** v Bocnu gosp. Alojzij Grčar, posestnik v Cerkljah, z gospodično Bachmann Marijo iz Renč pri Bocnu.

— **Povišanje nagrad pisateljem šolskih knjig na Hrvaškem.** Vladni oddelek za nauk in bogočastje v Zagrebu je sklenil z ozirom na izredne razmere zvišati nagrade pisateljem šolskih knjig za 100 odstotkov.

— **Umrli** je v Novem mestu g. okrajni sodnik Davorin Zwitter. Pogreb se vrši v nedeljo, 15. sept. ob pol 5. popoldne.

— **Sirotišnica škofijskega društva** za varstvo sirot v Št. Vidu zelo potrebuje šivalni stroj. Kdo bi ga hotel darovati ali prepustiti za nizko ceno?

— **Brez masti in olja** je Dalmacija, dalmatinsko olje pa prodajajo na Reki, v Trstu itd. Dalmatinci se pa vsled pomikanja olja in masti suše kot trske.

— **Umrli** je v Vel. Laščah vdova c. kr. sodnega svetnika gospa Ema Šufaj po dolgi in mučni bolezni. Pogreb bo istotam v ponedeljek ob 11. dopoldne. N. p. v. m.

— **Slovenski Straži so darovali:** Jan-ko Golias, Bled, 5 K; po č. g. Ivanu Jelšnik, župniku, Zibika p. Pristava, nabrano na dekl. shodu 18. avgusta t. l., 82 K; Nežika Kanduč, Idrija, 2 K; Ivan Lubej, župnik v p., Št. Jurij ob juž. žel., 3 K; podružnica Batuje-Selo, Gor., 20 K; podružnica Trnovo, Notranjsko, 230 K. — Spominjajte se ob vsaki priliki obmejnih Slovencev, zato darujte »Slovenski Straži«!

Liubljanske novice.

lj **Skupna seja šentpeterske Vincencijeve** in Elizabetne konference se vrši v ponedeljek, dne 16. t. m. ob pol 8. uri zvečer. Radi važnosti posvetovanja — nova ureditev podporne akcije in dvajsetletnica Vincencijeve konference — se pričakuje polnoštevilne udeležbe.

lj **Iz gledališke pisarne.** Vsi člani dramatične šole se opozarjajo, da se udeležijo jutri zjutraj ob 9. uri skušnje v gledališkem poslopiju.

lj **Koncert.** Umetnica Nives Luz z a t t o bo na svojem ljubljanskem koncertu v nedeljo, 22. sept. izvajala krasen spored iz svetovne literature raznih narodov, skladbe laških, ruskih, poljskih, čeških, francoskih in nemških mojstrov: Edvarda Schütteja veliko suito za gosli in klavir, Tartinijev »Vragov trileček« (»Teufels-triller«), Chopinov Nocturno, Couperinovo La Precieuse, Nerudovo »Slovansko uspavanko«, Kreislerjev »Dunajski Capriccio« in Wieniawskega slavno polonezo. Koncert bo nudil užitka prve vrste.

lj **Jadranska banka, podružnica Ljubljana**, je kupila znano tukajšnje podjetje Kastelic & Žabkar.

lj **Ljubljanski občinski svet** bo imel sejo v torek, dne 17. sept. ob 6. zvečer v mestni dvorani. Med drugim bo sklepal tudi o prošnji župnika pri sv. Jakobu za prevzem Marijinega spomenika na Št. Jakobskem trgu v oskrbo mestne občine.

lj **Umrli** je danes po precej dolgi mučni bolezni v Rebi št. 13 Janežič Josip, službenec pivovarne »Union«. Pogreb se vrši v nedeljo ob 6. uri zvečer.

lj **Znamenje časa.** Pokopališko vodstvo pri Sv. Križu išče hlapca. Dasi ga je iskalo z večkratnimi inserati, ga še ni dobilo in zato niso mogli na pokopališču pri Sv. Križu od ponedeljka 16. mrličev pokopati.

lj **1000 kron nagrade** izplača »Katoliška tiskarna« dotičnemu, ki ovadi tatu ukradenega mila in drugih stvari.

lj **Pomožna šola za otroke**, ki se težko uče. Starše opozarjamo na zapis c. kr. mestnega šolskega sveta glede pričetka pouka in vpisovanja učencev in učenek v pomožno šolo. Ta šola, ki je le začasno

nastanjena zasedaj v hiši št. 21 v Cerkveni ulici, sestoji iz 5 oddelkov, ki odgovarjajo 5 razredom ljudske šole. Sprejemajo se le otroci, ki se težko uče in vsled telesne slabosti ali manjše nadarjenosti ne morejo hitro slediti pouku v ljudski šoli. Pouk je lahek in tako urejen, da si vsak učenec in vsaka učenka, bodisi še tako slabo nadarjena, prisvoji najpotrebnejšega znanja iz ljudskošolskih predmetov za poznejše življenje. Duševno zaostali in manj nadarjeni otroci, ki se bore v ljudski šoli z največjim naporom z učivom, se na tej šoli vsled individualnosti in nazornosti pouka in požrtvovalnosti ter velike potrpežljivosti učitelstva vendarle priuče predpisanega učiva. Dogaja se žalibog čestokrat, da otroci, ki se težko uče, po več let posedajo v istem razredu, kar jim uniči vse zanimanje in veselje do pouka, jih duševno popolnoma otopi in onemogoči njih napredek. Zato naj starši vsakega takega otroka takoj pošljejo v pomožno šolo, kjer bo svojemu duševnemu stanju primerno gotovo napredoval in dosegel učni smoter. — Vpisovanje v pomožno šolo se bo vršilo v nedeljo dne 15. t. m. od 9. do 12. ure dopoldne v Cerkveni ulici št. 21.

lj **Umrli** so v Ljubljani: Julij Wolf, bivši natakter, 75 let. — Joško Česnik, sin trgovskega potnika, pol leta. — Stanko Korenčan, sin krojaškega pomočnika, 2 leti in pol. — Franciška Lendwey, zasebnica, 20 let. — Marija Žagar, posestnica, 59 let. — Neža Flere, hiralka, 83 let. — Jera Sve-te, mestna uboga, 77 let.

Primorske novice.

p **Proti ponemčevanju Istre.** Kakor je znano, je istrski deželni šolski svet odredil ustanovitev deželne mešane enorazredne nemške ljudske šole v Pulju, dasiravno obstojite v Pulju že dve nemški ljudski šoli, državna in mornariška. Uboga slovanska deca v Istri v nešteti krajih nima prilike, da bi se mogla izobraziti v svojem materinem jeziku, ker dežela »nima sredstev« za šole v našem jeziku, na drugi strani pa ustanavlja v mestu, kjer je ni točke, ki bi bila oddaljena 4 km od že obstoječih nemških šol, novo nemško šolo na deželne stroške, torej stroške iste dežele, ki za našo dečo nima naših šol. Puljski »Hrvatski list« objavlja sedaj utok, ki ga je proti tožadnemu odloku vložil na naučno ministrstvo puljski hrvatski odvetnik dr. Lovro Scaliar in v katerem dokazuje nezakonitost ukrepa deželnega šolskega sveta. V utemeljevanju utoka se povdarja, da obstoječe nemške šole posejajo najmanj 75 odstotkov otrok nemškega pokolenja, da imajo že te šole očitno ponemčevalni namen. V Istri nemščina sploh ni deželni jezik. Za novo šolo niso prosili starši, temveč so jo zahtevale oblasti same, kar je protizakonito, pristalniški admiralat s svojim rezervatnim poveljem. Pri komisijski obravnavi so glasovali starši, katerih otroci že štiri leta niso več v Pulju, a če bi bili ti otroci v Pulju, bi njihovi starši ne smeli glasovati, ker so otroci zahajali v že obstoječe nemške šole. Glasoval je za novo nemško šolo predsednik komisije, čigar otroci še niso niti videli Pulja. Ljudje so morali priti h glasovanju, ker se jim je zagrozilo, da jim drugače otroke izženejo iz mornarične šole. Najvišja vojaška oblast v Pulju je ob raznih prilikah prepovedala otvoritev hrvatskih in italijanskih šol, kakor jih je zahtevalo domače prebivalstvo, otvarjale pa so se nemške šole, kjer nikdar ni bilo nobenega Nemca, v Kanfanaru in Rovinju. In skrčil se je celo rok za utok od 60 na 28 dni, v očitni nameri, da bi se pospešila ustanovitev nove ponemčevalnice. — Radovedni smo res, kaj ukrene naučno ministrstvo v tej stvari sedaj, ko je ministrski predsednik baron Hussarek tako silno poudarjal v Avstriji vladajočo enakopravnost narodov in zanikal obstoj zatiranih narodov!

p **Draginjske doklade istrskemu učitelstvu.** Na podlagi najvišjega pooblastila je odobril minister za uk in bogočastje z nekajlo spremembami sklep istrske deželne upravne komisije o draginjskih dokladah učitelstvu javnih ljudskih in meščanskih šol Istre za leto 1918.

Prosveta.

pr **Ustanovni občni zbor »Narodne galerije«** bo v sredo dne 18. t. m. ob sedmih zvečer v dvorani občinskega sveta na mestnem magistratu v Ljubljani. Vsakdo, komur je slovenski kulturni razvoj pri srcu, zlasti pa ljubitelji slovenske vpodabljalne umetnosti, naj bi se udeležili tega zborovanja osebno ter pristopili društvu »Narodna galerija« bodisi že pred obnim zborom (pismene prijave članstva in denarni prispevki se začasno pošiljajo na trdsko Fr. Ks. Souvin v Ljubljani, Frančevo nabrežje), bodisi na zborovanju samem. Ustanovna znaša 500 K enkrat za vselej, udnina rednih članov 30 K na leto. — »Narodna galerija« je eno največjih dosedanjih

slovenskih kulturnih podjetij in se razteza na vse slovensko ozemlje. Drugim, večjim narodom so narodnostne umetne galerije ustanovili vladarji ali pa slavni mecenji v časih najbolj cvetoče kulture, zanje žrtvujoč milijone in milijone. Slovenci si kot demokracičen narod svojo narodno galerijo ustanove sami, v dobi, ko se je vzbudila svetovna demokracija. Ustvarijo si jo iz lastne moči ter izpričajo, da znajo ceniti svojo vpodabljalno umetnost, ki je pred leti slovensko ime s častjo zanesla med druge narode. Udeležba ustanovnega zborovanja »Narodne galerije« bodi številna, vsak Slovenec si šteje v dolžnost, postati član »Narodne galerije«.

Gospodarske novice.

g **Sladkor.** V finančnem odseku je povedal posl. dr. pl. Licht, da je pridelovanje sladkorne pese le neznatno nazadovalo in da moremo letos računati s 50 milijoni met. stotov pese. Sedaj gre za to, da se omogoči predelava celega pridelka v sladkor. Merodajni činitelji so obljubili skrbeti za zadostno dobavo premoga, a mogoče je, da te obljube kljub najboljši volji ne bodo mogli držati. S surovim sladkorjem pa prebivalstvo iz mnogih ozirov nikakor ne kaž preskrbovati. Produkcija belega sladkorja je tem nujnejša, ker bodo zaloge sladkorja v kratkem času izčrpane.

g **Svinčeno gladčino, svinčeni minium in svinčeno belino**, ki jih je doslej dodeljevalo ali oproščalo vojno ministrstvo, bode odslaj dovoljevalo trgovsko ministrstvo. Prošnje je vlagati na predpisanih modrih formularjih.

Aprovizacija.

a **Iz včerajšnje seje mestnega aprovi-zacijskega odseka** je poročati, da je c. kr. deželna vlada dovolila mestni aprovizaciji izključno nakupno pravico zelja v ljubljanski okolici. Poleg mestne aprovizacije imajo do zaseženega zelja pravico še južna in državna železnica, vojna zveza in v Ljubljani stacionirano vojaštvo. Vse zelje v ljubljanski okolici bo kupila mestna aprovizacija po svojih zaupnikih. Razdeljevalo se bo prebivalstvu zelje sveže v glavah in pozneje skisano. Aprovizacija vzame v najem vse razpoložljive kisarne, da kar v največjih množinah pripravi kislo zelje. Upati je, da bo Ljubljana v zadostni meri preskrbljena z zeljem, ker je letos zelo dobra letina.

a **Oddaja češpelj.** Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala češplje v ponedeljek, dne 16. septembra popoldne ob 3. do 5. ure v deški šoli na Ledini (Komenskega ulica). Stranke dobé lahko poljubno množino češpelj, 1 kg stane 2 K 40 vin.

a **Prodaja praških klobas po znižani ceni.** Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gosposki ulici v ponedeljek, dne 16. t. m. popoldne strankam z zeleno izkaznico A od št. 1 do 150. Vsaka oseba bo četrt kilograma praških klobas, kilogram stane 6 kron.

a **Pšenični zdrob za otroke do 3. leta** se bo oddajal v vojni prodajalni, Gosposka ulica, po sledečem redu: Na vrsto pridejo stranke z izkaznicami: št. 1 do 300 dne 16. septembra; št. 300 do 600 dne 17. septembra; št. 600 do 900 dne 18. septembra; št. 900 do 1200 dne 19. septembra; št. 1200 do 1500 dne 20. septembra; št. 1500 do 1800 dne 21. septembra; št. 1800 do konca dne 23. septembra. Za vsakega otroka se dobi 1 kg pšeničnega zdroba, kilogram stane 2 K.

a **Krompir za III. okraj.** Stranke III. okraja prejmejo krompir v ponedeljek, dne 16. t. m. in v torek, dne 17. t. m. pri Mühl-eisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: V ponedeljek, dne 16. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure št. 1 do 130, od 9. do 10. ure št. 131 do 260, od 10. do 11. ure št. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. ure št. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. ure št. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. ure št. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. ure št. 781 do 910. V torek, dne 17. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure št. 911 do 1040, od 9. do 10. ure št. 1041 do 1170, od 10. do 11. ure št. 1171 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev. Opozarjamo stranke, naj se podpišejo na nakazila za krompir. Na nepodpisana nakazila ne dobi nihče krompirja. Pripraviti je treba tudi drobiž.

Zgubila se je včeraj popoldne od Vojne zveze na Franca Jožeta cesti do Konzumnega društva v Spodnji Šiški črna listnica z večjo vsoto denarja. Pošten najditelj se prosi, naj jo odda proti nagradi državnih policij.

Zgubila se je zlata brožka z demanti. Pošten najditelj naj jo prinese proti nagradi na Am. brožev trg št. 3, II. nadstropje.

Izgubila se je včeraj popoldne od Vojne zveze na Franca Jožeta cesti do Konzumnega društva v Spodnji Šiški črna listnica z večjo vsoto denarja. Pošten najditelj se prosi, naj jo odda proti nagradi državnih policij.

Najdena je bila danes dopoldne na Pogačarjevem trgu zlata ženska zapetnica, katero dobi izgubiteljica nazaj ob uradnih urah na mestni tržni stražnici.

DRAGO KOBI
trgovca in veleposestnika

MIA KOBI roj. BARLE

poročena

Breg pri Borovnici

Kozje

14. septembra 1918.

Za vse obilne tolažilne dokaze iskrenega sočutja ob smrti naše nad vse ljubljene

MILE

ter za mnogoštevilno častno spremstvo na zadnji poti nepozabne rajne k večnemu počitku, izrekamo tem potom vsem najprizrenejšo zahvalo.

Novomesto-Trebnje, 10. septembra 1918.

3342

ZALUJOČI RODBINI KOBE - TOMIC.

Mesto posebnega obvestila.

Potrži neizmerno žalosti naznanjamo vsem sorodnikom in prijateljem pretresujočo vest, da je naš prelubi in predobri soprog, preskrbni oče, sin, zet, brat, svak in stric, gospod

Davorin Zwitter

c. k. okrajni sodnik

sinoči ob 8. uri po kratkem težkem trpljenju previden s tolažili sv. vere preminul.

Našega preblagega pokojnika spremimo v nedeljo 15. t. m. ob pol 5. uri popoldne k zadnjemu počitku na tukajšnje pokopališče. — Priporočamo ga v blag spomin.

Rudolfovo, 14. septembra 1918.

Franja Zwitter roj. Majzelj

soprog

Francl, Leda in Martina

otroci

Jerica Zwitter

mati

Fran Majzelj

tast

Domača semena

buhe gobe, prazne vreče in druge pridelke kupuje trgovina s semeni Sever & komp., preje PETER LASSNIK, LJUBLJANA, MARIJIN TRG. 2534

Sprejme se za takoj

trgovski vajenec

s primerno trgovsko naobrazbo. Kje pove iz prijaznosti uprava „Slovenca“ pod št. 3298.

Kupi se

veleposestivo

na Kranjskem ali Stajerskem, ležeče blizu železnice. Ponudbe je staviti na Karl Ferchl, Nunska ulica št. 10 v Ljubljani.

Zastoj

dobi vsak na željo svoj cenik o zlatini, srebrni in godalih. Violine po K 40, 45, 55 in višje. Dobre harmonike K 45, 60, 80, dvovrstne dunajske harmonike K 120, 140, trivrstne K 300, 400 in višje. Zamenjava dovoljena ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu razposiljalnica Jan Konrad, Bräx 1995, c. in kr. dvorni založnik, Češko.

Edina slovenska veletrgovina umetnega cvetja in pogrebni potreščin

Anton Z. Finžgar
VARAŽDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno cvetje, nagrobne vence, okraske, noge in tapete za rakve, tančice, mrtvaške čevlje i. t. d.

Svoji k svojim! :: Svoji k svojim!

Izdala konzorcij „Slovenca“.

Nebo žari

za moški zbor zložil Alojzij Mihelčič. Dobi se v „Katoliški knjižnici“ v Ljubljani in pri skladatelju na Lokvici pri Metliki. 3314

SPREJME SE VEČ

mizarških pomočnikov

s prosto hrano in stanovanjem. Plača po dogovoru. — Istotam se sprejmeta tudi **deja mizarstva vajenca** stara ne pod 14 let. Naslov pove uprava „SLOVENCA“ opšt. št. 3340.

Dva prašiča

za rejo 4. meseca stara se oddaja proti živilu. Poizve se Ljubljana, Jeranova ulica št. 13.

ISČE SE za takoj pridna in zanesljiva

postrežnica

ki je zmožna tudi nemškega jezika, za popoldan in večer. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. 3309.

ZNATNO NAGRADO

dotičnemu, ki preskrbi za zakonski par brez otrok takoj

stanovanje

s 3—4 sobami, kuhinjo in pritliklami na mestnem trgu ali v bližini. — FRANC KSAV. SOUVAN. 3329

Prostovoljna prodaja pohištva!

Naznanja se, da se vrši prostovoljna prodaja sobne opreme in drugih hišnih predmetov (postelj, nočnih omar, omar za obleko, pralnih miz, različnih drugih miz, zrcal, posteljne obleke, podob, kuhinjske posode itd.)

v II. nadstropju hiše št. 7 na Kongresnem trgu dne 18. in 19. sept., počenški dopoldne od 9. do 12. ure in popoldne od 2. do 5. ure.

DR. VALENTSCHAG.

Vdan v voljo Božjo naznanjam, da je Vsemogočni presadil iz te solzne doline v boljše življenje moje nežno cvetlico

Marijo

v starosti enega meseca. Moj mili otrok! ni Ti bilo treba zreti v gorje in tugo tega sveta, Marija moja, rešena si vsega. Senj, dne 10. septembra 1918.

Karlo Adamič, stolni kapelnik in učitelj glasbe, oče.

Fanka, mati.

Evherij Karlo, brat.

NA PRODAJ so tri krasne, ustrojene

liščje kože

za muš in boo. — Naslov pove uprava „SLOVENCA“ pod št. 3348.

KATERI vpok. duhovnik

bi hotel s 1. novembrom 1918 prevzeti oskrbovanje male župnije v mirnem kraju? 500 duš, 1 razred šole, 5 km od železnice. — Natančneje pri župnijskem uradu v Zvabeku, p. Fliberk, Spodnje Koroško. 3346

Ženitna ponudba.

Kmečki samec, 48 let star, poštenega življenja, z 10.000 K gotovine, se želi priženiti na kmetijo. Prednost imajo vdove brez otrok ali samske. Resne ponudbe takoj na upravnistvo „Slovenca“ pod: „SREČA“ št. 3343.

Topica iz kožuhoine

(ZOBELMURMEL), moderna, skoraj nova, najfinije izdelana, srednje velikosti, segajoča do kolena. NA PRODAJ. Cena: 3000 K. — Ponudbe pod: „Kožuhoine“ št. 3344 na upravnistvo „Slovenca“.

Za mleto na mleuske izkaznice.

NAZANJAM, da imam dovoljenje za mesto Ljubljana. Meljem vse vrste žita in jamčim za točno postrežbo. — FRAN JUVAN, posestnik valjčnega mlina, Sred. Gameljne, p. št. Vid nad Ljubljano. 3330

PRODA SE fin, malo rabljen, srednje težak **voz landauer**

in lep, malo rabljen **break** Naslov pri upravnistvu „SLOVENCA“ pod št. 3318.

KUPIM 3350

kotel za centralno kurjavo dolgot 2—3 m, premer 1'80—2'50 m. Le, če dobro ohranjen. Ponudbe na poštni predal št. 27, Ljubljana, glavna pošta.

Hlapec h konjem

SE SPREJME. Vsa oskrba v hiši. Plača po dogovoru. Sprejme se tudi starejša moč. FRANC ZORMAN, upraviteljstvo pokopališča Sv. Križ, p. Moste. 3284

CERAR FRANJO,

tovarna slamnatih izdelkov v STOBU PRI DOMŽALAH, se priporoča gg. trgovcem in slavnemu občinstvu za obila naročila različnih :: SLAMNATIH ŠOLNOV SLAMNATIH TORBIC (cekarjev) PREDPRAZNIKOV itd. 2690

GORICA : F. Batjel LJUBLJANA Stolina ul. 2-4 Stari trg št. 28 trgovina in mehanična delavnica. Moška in ženska DVOKOLESA še s staro pnevmatik, ŠIVALNI in PISALNI STROJI, GRAMOFONI, ELEKTRIČNE ŽEPNE SVETILKE. Najboljše BATERIJE. Posebno nizka cena za preprodajalce.

Izboren nadomestek za kavo

zelo slađen, uporaben brez cikorije, zavrt v zavojčih po 5 in 10 kg pošilja po povzetju po 10 K kg ali pri 100 kg po 8 K za kg. Zavojčina se zaračuna najceneje.

Gustav Sušický, Češki Brod, Češko.

Universal-ročni mlin (zakonito zavarov.)

Moj Universal-ročni mlin je izobren za mletje moka, dišav, sladkorja, kave, ovsnenega riža, koruze, pšenice, ječmena, ovesa, rž, koruze, riža itd. Za mal ročni mlin se je tokom vojske izobren obnesel in se lahko porablja za vsako vrsto mlevskega izdelka. Teža okoli 1 kg.

Cena K 24.—

Posilja se z Dunaja proti predplačilu zneska po generalnem zastopstvu

Maks Bühnel, Dunaj IV. Margaretenstr. 27. odd. 22.

Prospekt zastoj.

Opr. št. A. 267/16.

Prostovoljna javna dražba nepremičnin.

Na prošnjo dedičev po gd. Lufizi Praschniker, posestnici iz Mekin, se bode na javni dražbi dne 16. septembra 1918, dopoldne ob 9. uri prodajala spodaj označena, v zapuščino spadajoča nepremičnina po parcelnih skupinah in za vzklicne cene, ki so spodaj razvidne. — Dražba se vrši v pisarni c. kr. notarja v Kamniku.

Ponudbe pod vzklicno ceno se ne sprejmejo. Zastavne pravice upnikov, ki so vključeni na nepremičnino, ostanejo, nedotaknjene.

Vsak ponudnik mora pred pričetkom dražbe založiti kot vadij 10% izklicne cene v roko sodnega komisarja. Ostalo izkupilo je vplačati pri c. kr. okrajnem sodišču v Kamniku po predpisih, ki so razvidni iz dražbenih pogojev.

Kupni in plačilni pogoji se lahko vpo-gledajo v pisarni c. kr. notarja v Kamniku.

Predmet dražbe:

I. skupina: Posestvo pod vlož. št. 52 kat. obč. Mekine, sestojče iz parcel št. 150/2, kozolet; 150/3, vrt, 1 a 24 m²; št. 651/3, travnik 36 m². Vzklicna cena 4200 K.

II. skupina: K posestvu pod vlož. št. 184 kat. obč. Mekine, pripisane parcele št. 167/2, njiva, sedaj travnik 16 a 48 m²; št. 168/2, njiva, sedaj travnik 72 a 6 m²; št. 69/2, njiva, sedaj travnik 10 a 70 m²; št. 172/2, njiva, sedaj travnik 20 a 70 m². Vzklicna cena 4000 K.

III. skupina: Ostalo posestvo pod vlož. št. 184 kat. obč. Mekine, sestojče iz parcele št. 161, stavbišče, dvorišče, vrt 5 a 97 m²; z vsemi tu stojičimi poslopji, tedaj hiša št. 17 v Mekinah (vila „Louise“) in hiša št. 37 v Mekinah; št. 162, vrt 4 a 60 m². Vzklicna cena 7500 K.

V Kamniku, dne 3. septembra 1918.

Aleksander Hudovernik, c. kr. notar kot sodni komisar.

Prodajam Portland Cement

(nemški), ako vposljete vreče. Nadalje tračnice za uporabo kot

traverze

Zahtevajte ponudbe!

Vinko Vabič
Žalec.

vseh vrst za urade, društva, trgovce itd.

Anton Cerne,

graver in izdelovatelj kavčuk-štampiljev

Ljubljana, Doornik trg 1.

Dobro naložen denar!

Dobičkanosno podjetje na Slovenskem Koroškem se iz družinskih razmer za 160.000 kron

Slovani takoj proda.

Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod „Jugoslovanska renta“ 3326.

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, nezdodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških do, rentna in ljudska, nezdodna in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastoj in poštne prosto. — Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvi, sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po tako, da dobe le-ti od vsake 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto. „Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpoložljive položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugnikom posojila proti vključbi z amortizacijo ali brez nje, na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo najbolje.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Poziv!

Kot zastopnik dediča po dne 20. avgusta 1918 zamre-mu g. Lovrencu Šarcu, gostilničarju in trgovcu v Ljubljani, Karlovska cesta št. 19. **pozivljam** s tem vse dolžnike pokojnega g. Lovrenca Šarca, **da se brez odloga zgla-sijo** radi poravnave svojih obvez in dolgov v moji pisarni.

Dr. Fran Novak

odvetnik v Ljubljani, Dalmatinova ulica št. 3.

Kupujte le domač izdelek, to je:

Emona

Dobiva se v vsaki prodajalni

Deklica

zdrava, močna in naobrazena, se sprejme takoj k dvema otrokoma. — Kje, pove upravnistvo „Slovenca“ pod št. 3351.

Pomočnica

kuharice in gospodinje

v svrhu izpopolnitve v boljši kuhinji želi priti v večje gospodinjstvo, najraje na deželo v župnišče ali graščino, zanesljivo in pošteno dekle srednje starosti. Ponudbe pod „Strokovna izobrazba“ na upravnistvo „Slovenca“.

Ročni mlin za žito!

Moj izvrni ročni mlin za žito je izobren za de-bele in fi-no mletev vsakovrstnega žita, je priprosto pa trpežno izvršen z izmenjalno ploščami iz trdega materiala in skoro neporoben tudi pri največji porabi. Neobhodno potreben za vsako gospodinjstvo. Model 4 z vrtilom za mal obrat teža 7 kg K 120.—. Model 5 z govilnim kolecom za več obrat okoli 12 kg K 160. Nedostopne mlevske plošče K 16.— za par. Razpošilja z Dunaja proti predplačilu zneska glavno zastopstvo **MAX BÜHNEL**, Dunaj IV. Margaretenstr. 27. odd. 32.